

AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN IN SPIRIT
FOREIGN IN LANGUAGE ONLYSLOVENIAN
MORNING NEWSPAPER

NO. 220

CLEVELAND 3, O., MONDAY MORNING, NOVEMBER 10, 1952

LETO LIII — VOL. LIII

Pregled važnih novic preteklega tedna

★ Vatikanski radio je izjavil, da je za "vse ljudstvo sveta razveseljivo, da je bil v Ameriki izvoljen za predsednika moč takšne internacionalno proruske osebnosti kakor je general Eisenhower." — "Zdaj ni nobene dvoma, da bi Združene države pod njegovim vodstvom ne obdržale svoje eminentne pozicije in prizadevanj, da rešijo velike probleme, pred katerimi stoji človeštvo", je zaključil radio svoj komentar.

★ KONGRES komunistične partije Jugoslavije je odločil, da bo jugoslov. komun. partija skušala poslej doseči svoje cilje in smotre s "prigovarjanjem" in ne več z železno pestjo, kakor doslej. — Opazovalci v Londonu pravijo, da skuša Tito "demokratizirati" vlogo partije z namenom, da jo naredi bolj sprejemljivo zapadnim naprednim in socialističnim gibanjem. — List New York Times pa pravi v svojem uredniškem članku, da ne gre pozabiti, da je Titov komunizem prav tako kakor komunizem drugod, zasidran na Marksovi doktrini razredne diktature, ki je nesprejemljiva za zapadnimi idejami o svobodi; da so reforme, ki jih je uvedel Tito, rezultat nujne potrebe, porojene iz njegovega spora s Stalinom, ter iz ekonomskih težav njegove dežele, ki so posledica njegove lastne politike. Sicer pa vojno Tito še vedno ideološko vodi in to ne samo proti Stalinovemu komunizmu, temveč proti vsej "buržuaziji" Zapada. Sprava med Titovim in Stalinovim komunizmom ni zato enkrat v bodočnosti prav nič nemogočega; v tem slučaju bi postala alijanca ali zveza med zapadnim "socializmom" in "liberalizmom" navaden trjanski konj.

★ PRED. TRUMAN je izjavil, da bi bili demokrate pri zadnjih volitvah sicer lahko "malo bolje organizirani", toda da bi general Eisenhower tudi v tem slučaju vseeno zmagal. Senator Benton iz Connecticuta se je 7. novembra razgovarjal s Trumanom, ki mu je ob tej priliki dejal, da je Stevenson dobil več glasov kakor so jih leta 1948 dobili vsi skupaj: on (predsednik), Henry Wallace in Strom Thurmond.

★ IZVOLITEV LAUSCHETA za četrti governerski termin bi šla sama po sebi v politično zgodovino, tudi če bi ne bilo pri tej izvolitvi ničesar drugega. — Toda Lausche je zmagal z večjo večino kot kdaj koli doslej in to v očigled republikanski poplavi v državi. Vzroka za to politično čudo ni težko dognati. Njegova velika zmaga je vsebovana v dejstvu, ker mu ljudstvo države zaupa. — Ljudstvo mu zaupa in verjame, ko mu Lausche zatrjuje, da si prizadeva biti guverner vsemu ljudstvu države Ohio, ne samo kakim političnim, socialnim ali ekonomskim klikom ali razredu. Posledica tega je, da smatra ljudstvo Franka Lauschea pozitivno in osebno za svojega guvernerja, česar ni dosegel pred njim še nobeden eksekutivni uradnik te ali katere koli druge države.

85 ubitih na Javi

JAKARTA, Indonezija. — Če te indoneške vlade so se spopadle s skupino rdečih teroristov. V boju je bilo 85 teroristov ubitih.

Sen. Taft napoveduje prosperiteto pod novim vodstvom

Ljudstvo je dokazalo, da hoče vlado, ki veruje v načela ameriške svobode, je dejal senator.

CINCINNATI, O. — Senator Robert A. Taft, na konvenciji poražen kandidat za republikansko preds. nominacijo, je izjavil: "Pod Eisenhowerjevim inspirirajočim vodstvom lahko pričakujemo razvoja zdrave prosperitete, temelječe na ustaljenem dolarju, in nadaljevanja napredka delavstva, poljedelstva in trgovine. Ogromna večina, ki jo je dobil Eisenhower, dokazuje, da je bilo ljudstvo odločeno vzpostaviti vlado, ki veruje v principe ameriške svobode in ki nasprotuje porastu birokracije, razsipanja denarja in obdavčevanja od strani tako zvanega Fair Deala.

"To občutje je bilo še ojačeno po odvratnosti do korupcije v Trumanovi administraciji, proti njeni prokomunistični zunanji politiki, ki je ojačila Sovjetijo in privedla do korejske vojne."

Razoračanje gospodinj v Sovjetiji

WASHINGTON. — List "Watertown Times" piše, da moskovske gospodinje že cela leta niso bile tako presenečene, kakor nedavno ob izidu sovjetske kuharske knjige, ki šteje 400 strani in katere naslov se glasi "Knjiga o okusni in zdravi hrani."

Knjiga vsebuje 670 kuharskih receptov s štirbarvnimi slikami pripravljenih jedi, tako da se tistemu, ki lista po knjigi, kar sline cedijo.

Toda kje naj vzamejo sovjetske gospodinje vsa tista živila, ki jih omenja in prikazuje nova knjiga, katere so bile tako vesele? Žena admirala Allana Kirka, bivšega amer. ambasadorja v Moskvi, pravi, da morajo sovjetske gospodinje mnogo več tehati, da si preskrbe najpotrebnejša živila, kakor pa gospodinje v drugih državah. Le po dva ali tri korenčke hkrati lahko kupijo in nekaj glavice česna. Meso nosijo domov nezavito, v golih rokah. Moko so prodajali samo en dan v novembru in en dan v maju. Pred vsako trgovino so čakale dolge vrste in vsaka stvar do katere lahko pridejo, se zdi sovjetskimi ženskam izvrstna.

Spričo tega je nova sovjetska kuharska knjiga podobna varljivim sadežem in vodi, po kateri hrepeni žejni v puščavi. Podobne muke trpijo tudi sovjetske gospodinje.

Vremenski
prerok
pravi:

Danes oblačno, bolj mrzlo, dežni prši z naletavanjem snega. Ponoči oblačno in mrzlo.

Važni dnevi svetovne zgodovine

Dne 10. nov. 1483 je bil rojen Martin Luther, ustanovitelj protestantizma. Umrli 18. februarja 1546. Dne 10. nov. 1775 je bil ustanovljen ameriški marinski zbor.

DETONACIJA VODIKOVE BOMBE

Na pacifičnem otoku Enivetoku je bila baje detonirana prva hidrogenska bomba.

WASHINGTON. — Združene države so po vsej priliki izvedle najsilnejšo detonacijo v zgodovini sveta — detonacijo hidrogenske ali vodikove bombe. Detonacija je bila izvršena nekje na Tihem morju, kjer se poizkusi nadaljujejo.

Neki "očividec" poroča v časopisu Los Angeles Examiner da je bila dolgo pričakovana in napovedovana eksplozija hidrogenske bombe izvršena na otoku Enivetoku.

To pomeni, da so Združene države prehitile v tozadevni tekmi Sovjetsko zvezo ter razvile bombo, katere rušilna in uničujoča sila je mnogo močnejša in strašnejša od sile atomske bombe.

Komisija za atomsko energijo ni tega poročila ne zanikala ne potrdila.

Vest o detonaciji hidrogenske bombe je objavil v gori imenovanem časopisu urednik za znatnost in vedo, Chris Clausen.

Anglija bo morda oborožila Egipt

LONDON. — Sporočeno je bilo, da je Velika Britanija pripravljena preklicati svoj leto dni trajajoči embargo za pošiljke orožja Egiptu. To pomeni, da bo Egipt spet lahko dobival orožje in municijo iz Anglije.

Brazilijska kupuje kanadsko pšenico

MONTREAL. — Uradniki brazilskega konzulata so izjavili, da je Brazilija kupila 72.000 ton kanadske pšenice. Prva pošiljka te pšenice je bila odpeljana iz Quebeca pred mesecem dni.

Dobra knjiga je najlepši dar najbolj trajne vrednosti. Roman

"JUTRO BREZ SONCA" je takšna knjiga. Naprodaj pri Ameriški Domovini in stane \$3.00.

Jugoslov. komunisti razočarani nad izidom volitev v Ameriki

Vladni uradniki so dajali prednost gov. Stevensonu pred gen. Eisenhowerjem.

ZAGREB. — V jugoslovanskih uradnih krogih je bila z razočaranjem sprejeta vest o porazu gov. Stevensona v pravkar minilih predsedniških volitvah. Sicer pa je bilo izraženo upanje, da to ne bo pomenilo spremembe v ameriški zunanji politiki.

Jugoslov. vladni uradniki so namreč dajali prednost governeru Stevensonu pred generalom Eisenhowerjem, odkar sta Eisenhower in John Foster Dulles podala svoji izjavi glede politike napram Vzhodni Evropi.

Sicer pa so se jugoslov. uradniki vzdržali sleherne kritike v zadevi novoizvoljenega predsednika.

Senator Tom Connally o obnovi Evrope

WASHINGTON. — Senator Tom Connally, ki se je nedavno vrnil s potovanja po Evropi, je izjavil, da je nanj izredno ugodno vplival napredek, ki ga je Evropa dosegla v svoji obnovi. Med bivanjem v Evropi se je udeležil konferenc medparlamentarne zveze v Berlinu ter obiskal sedeže Agencije za vzajemno varnost v Vel. Britaniji, Dansk, Nizozmski in Belgiji. — Obiskal je tudi Monakovo, Dunaj in Bonn. Razgovarjal se je z britanskim ministr. predsednikom Churchillom v Londonu, z nemškim kanclerjem Adenauerjem in francoskim obrambnim ministrom Plevonom.

Dejal je, da je na evropskem potovanju povsod poudaril, da bodo glede na povečano pomoč v okviru načrta o vzajemni obrambni pomoči Zdr. države vztrajale, da bodo države, ki to pomoč prejemale, storile vse, kar bo v njihovi moči, da povečajo določene kvote opreme, čet in vojnega gradiva, kot to določajo določila načrta.

Malik gosti diplomate

MOSKVA. — Ob priliki proslave 35. obletnice ruske boljše revolucije je pomožni zunanji minister Jakob Malik povabil na recepcijo in gostijo celoten diplomatski zbor v Moskvi.

RABUKA NA KONGRESU JUGOSLOV. KOMUNISTOV

Strogi rdeči ideologi so se udarili zaradi 'ukradene' žene komunističnega glavarja, ki mu jo je odpeljal srbski premier. — V spor za ukradeno "babo" je posegel sam maršal Tito. — Zapadni svet "buržujev" se smeje tej nezaslišani komediji komunističnih "državnikov".

M. S. HANDLER, specialni poročevalec lista The New York Times v Beogradu, poroča svojem listu iz Zagreba sledeče svojevrsne vesti, ki jih ne slišimo pogosto s političnih kongresov kake vladajoče stranke, kakršne je Kongres komunistične partije Jugoslavije v Zagrebu:

ZAGREB, 5. novembra. — Na šestem Kongresu jugoslov. komunistične partije je danes zjutraj nastala velika rabuka, ko je Ljubomir Djurić, generalni tajnik federalne vlade in član jugoslovanskega Politburoja, obtožil Petra Stambolića, premijera vlade srbske republike, da mu je ukradel — ženo.

Svojo obtožbo je Djurić iznesel z govorniškega odra tekom kongresnega zasedanja. Navzoči delegati, 2.300 po številu, so ostremeli, ko pa so se zavedli od svoje osuplosti, so pričeli kričati in zahtevati, da se mora Djurić zključiti iz partije ter ga vreči iz dvorane.

Petar Stambolić, ki je eden vodilnih jugoslovanskih komunistov, je hladen in mrzel obse del poleg ostalih voditeljev, ko je bila izrečena obtožba.

Pomirjevanje delegatov Takrat je posegel vmes in interveniral Milovan Djilas, minister in sekretar Politburoja, da bi pomiril kriče in razgrajajoče delegate. Dejal je, da je Djurić že enkrat preje obtožilo Stambolića, da mu je odpeljal "babo", toda preiskava od strani komunistične partije je zaključila, da je obtožba brez podlage.

Milovan Djilas je nato predlagal, naj Kongres imenuje POSEBNO KOMISIJO, ki naj preišče incident. Na predlog nekega delegata je bilo Djuriću ukazano, naj se odstrani iz dvorane. Ampak stvar s tem ni bila zaključena.

Po premoru, ko se je začelo ponovno zasedanje Kongresa, je stopil na govorniški oder sam MARŠAL TITO, ki je z vso svojjo državniško oblastjo posegel v važno državniško zadevo ukradene "babe" in z jeznim glasom izjavil, da "vse kaže na to, da je Djurić orodje sovražnika

(Kominforme), in da je hotel kompromitirati ter osmešiti Kongres in mu zadati smrtni udarec s svojim zlim incidentom."

Tito je obljubil, da se bo zadelo preiskalo in rekel, da je siguren, da bo preiskava dokazala, da je bila njegova izjava (da je Djurić orodje Kominforme) pravilna. Pozval je delegate na največjo čuječnost, češ da Kominforma ne spi, temveč si prizadeva diskreditirati jugoslov. komunistično partijo s takimi provokacijami, kakršna je bila ta, ki so ji bili pravkar priča.

Širi se govorica, da je Djurić incident v zvezi z afero Blagoje Neškovića, nadaljnega člana Politburoja in podpremijera, ki je bil te dni izključen iz partije in razrešen svojih državnih dolžnosti, kar je bila posledica spora, kakšne metode naj se uporablja v borbi proti Kominformi.

Ponehanje bojevanja za korejske vrhove

Šest in dvajset dni trajajoči boji na centralni fronti v Koreji so se unesli.

SEOUL. — V nedeljo so boji na korejski centralni fronti zelo ponehali ter dosegli svojo najnižjo silo bojevanja. Silna zakonoda kitajske in zavezniške artilerije je domala čisto ponehala.

Poročila s fronte naznanjajo, da je mnogo manj aktivnosti v sektorju, kjer se nahajajo grebeni Triangle in Ridge hribov. Od drugod pa poročajo samo o manjših praskah in bojih patulj.

Zavezniški častniki menijo, da so zavezniški topovi v soboto izstrelili manj kakor 400 izstrelkov, komunisti pa še polovico manj.

Priporočamo vedno in povsod veliko pazljivost, to ni dobro samo za druge, ampak prav tako za nas same!

Razne drobne novice iz Clevelanda in te okolice

Seja—

V torek ob osmih zvečer ima društvo Danica št. 11 SDZ svojo redno sejo v navadnih prostorih.

Pozdravi—

J. Peshel pošilja pozdrave iz Minneapolisa, Minn., kjer je na obisku pri svojih hčerah Mrs. L. Kelly, Mrs. R. Ehlersin in Mrs. Ed Johnson. Z njim sta tudi njegova soproga in Mrs. Eino Wuahila.

Seja—

V sredo ob osmih zvečer bo v Newburghu seja podr. št. 15 SZZ, po seji pa bo birthday party.

Slovenska pisarna 6116 Glass Ave., Cleveland, O. Telefon: EX 1-9717

ŠOLA (Sovenska sobotna).

Otroci iz obeh skupin se do prihodnje sobote nauče pesmi (besedilo), ki jih zapoje pri nedeljski Ligin prireditvi. Vsak otrok je dobil list z besedilom teh pesmi.

VSTOPNICE za nedeljsko Ligo prireditve (50c) se dobe v naši pisarni in v Orazmvi trgovini. Prodajajo jih tudi otroci slovenske šole.

SLIKE, ki jih bo g. A. Grdina kazal v nedeljo v SND, bodo odborniki Lige in drugi sodelavci pri nedeljski prireditvi lahko videli jutri zvečer v naši pisarni.

Iz raznih naselbin

WILLARD, Wis. — V nedeljo 9. nov. se je začel misijon, ki bo trajal ves teden. Vodi ga p. A. Madec OFM iz Lemonta, Ill. V nedeljo 16. nov. zvečer bo v dvorani banket, na katerem se bomo spomnili 40-letnice ustanovitve naše fare.

Whittaker Chambers je zbolel

BALTIMORE, Md. — Whittaker Chambers, bivši urednik Time magazina, čigar pričevanje je bilo usodno za komunisto in izdajalca Hissa, je zbolel za slabostjo srca. Zbolel je v torek na svoji farmi v bližini Westminster, Md.

Obsojeni unionist

CAMDEN, N. J. — Pred tujakajšnim sodiščem je bil obsojen na pet let ječe unijski voditelj Anthony Valentino, ki je po krivem prisegel, da ni bil nikoli komunist.

NAJNOVEJŠE VESTI

SAN FRANCISCO. — Včeraj zjutraj je umrl vsled srčnega napada Phillip Murray, 66 let stari predsednik CIO in organizacije jeklarjev.

REHOVOT, Izrael. — Včeraj je umrl vsled srčnega napada Dr. Chaim Weizmann, 77 let stari "oče Izraela" in prvi predsednik nove izraelske države.

TOKIO. — Tekom "malega kronanja" je bil danes princ Akihito, sin japonskega cesarja, kronan za prestolonaslednika.

CLEVELAND. — Tekoči teden bodo organizirale vse clevelandске katoliške župnije kampanjo za zbiranje stare obleke in posteljnega, kar bo darovano onim, ki so bili prizadeti po vojni po vsem svetu.

Nevarnost velike revolte črncev v južni Afriki

JUŽNOAFRIŠKA UNIJA preživlja kriz svojega obstoja že 42 let. Ko so se leta 1910 združile štiri province, dve več ali manj angleški (Kapska in Natal), dve pa holandski odnosno burski — (Orange in Transvaal), je bilo videti, da bo prišlo do pomirjenja med zmagovalci in premaganici. Eden glavnih pobornikov krvave vojne proti Buram je bil Churchill. Ves položaj je ostal nespremenjen do sedanjega premierja Daniela Malana. Malan nastopa ne samo proti črnem, mulatom in Indijcem, ampak tudi proti belcem angleškega izvora. Hoče ustvariti rasistično republiko brez sleherne zveze z Anglijo, z izključno burskim elementom ter zato zastopa načelo o izključitvi drugih elementov od volilne pravice.

Proti temu so črnici apelirali

pred vrhovnim sodiščem, ki se je izreklo njim v prid. Malan je odločitev vrhovnega sodišča izigral s tem, da je proglasil parlament kot edino kompetentno razsodišče v tej zadevi, čeprav je s tem izvršil protustavno dejanje. Nacionalna stranka je s pomočjo tega parlamenta, kot predstavnika naroda, znova objavila odstranitev črncev z volilnih list. Črnici so tako popolnoma izključeni, drugi pa smejo voliti štiri predstavnike za rambambo svojih interesov, morajo pa biti ti delegati belci. Ukrep je povzročil velikansko nezadovoljstvo med črnici, mulati in indijci, na drugi strani pa se je vrhovno sodišče znova izreklo proti Malanu, ki da krši ustavo.

Politični opazovalci predvidevajo v tej zmešnjavi v kratkem nove volitve. Glavna nevarnost

Malanovega nastopa proti črnem pa je v tem, da vso igro izrabljajo komunisti, ki imajo velike uspehe med črnim prebivalstvom. Menijo, da se bodo belci na volitvah tesno naslonili na Malana, ki je edini, ki jih še nekoliko ščiti in ker jim pač ne preostane drugega, ker iz Južne Afrike ne morejo domov; Angliji ne v Anglijo in Holandci ne v Holandijo, ker sta itak prenaseljena. So pa belci, zlasti Angliji, silno zasvojeni, zaradi znanih britanskih kolonialnih postopkov, ki so še vedno v veljavi, tako n. pr. da črnici ne smejo hoditi po pločnikih, da se morajo umikati celo senci belcev, da se smejo voziti samo v posebnih vagonih za črne itd. V odnosu med belci in črnici pa odloča tudi razmerje v številu: črncev je 8.5 milijona, mulatov 1.1 mili-

jona, indijcev 360.000, belcev pa vsega 2.6 milijona. V slučaju, da komunistom uspe dvigniti te črne mase, belci lahko pričakujejo poponovitev dogodkov na Zlati obali v srednji Afriki, kjer je prišlo ob prelomu stoletja do strahovitih pokoljev belcev.

Da grozi že sedaj nekaj podobnega v Kenji, dokazuje objava zakonodajnega sveta v Nairobi, ki je na posebni seji objavil, da velja za Kenjo stanje stroge vojaške pripravljenosti. V Kenji je začela teroristično nastopati tajna organizacija Mau Mau, v kateri so člani sami črnici, največ iz rodu Kikuya, ki je najmočnejše zamosko pleme v Kenji. Postavili so si za cilj, da bodo naprej pregnali 3000 belcev, ki posedujejo skoraj celotno zemljo tako zvanih "Belih višin."

AMERIŠKA DOMOVINA
 9117 St. Clair Ave. Henderson 1-0623 Cleveland 3, Ohio
 Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays
 General Manager and Editor: Mary Debevec

NAROČNINA
 Za Zed. države \$10.00 na leto; za pol leta \$6.00; za četrt leta \$4.00.
 Za Kanado in sploh za dežele izven Zed. držav \$12.00 na leto. Za pol leta \$7.00, za 3 mesece \$4.00.

SUBSCRIPTION RATES
 United States \$10.00 per year; \$6.00 for 6 months; \$4.00 for 3 months.
 Canada and all other countries outside United States \$12.00 per year; \$7 for 6 months; \$4 for 3 months.

Entered as second class matter January 6th 1908 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the act of March 3rd 1879.

83 No. 220 Mon., Nov. 10, 1952

Petintrideset let

Dne 7. novembra je preteklo 35 let, odkar je potom revolucije v Petrogradu, tedanjem glavnem mestu Rusije, prevzel v roke oblast komunizem.

Dne 15. marca 1917. je padla ruska monarhija. Ruski carji in rusko plemstvo niso spoznali znamenj časa. Delavec in kmet sta bila v Rusiji izmognana do kosti. Nesrečna dolgotrajna vojna je razrahljala državno disciplino, ki jo je vzdrževala diktatura carja in njegove plemiške okoličice. Vodilna plast ruskega naroda se je vedno bolj moralno razkrjala. Bila je nesposobna izvesti potrebne socialne spremembe v državi, pa tudi nesposobna nadalje držati vaje države v rokah.

Liberalci in socialisti so v marcu 1917 prevzeli v roke začasno oblast v ogromni ruski državi. Hoteli so vpeljati v Rusiji nekako demokracijo po zapadnem vzorcu. Toda Nemci so bili poslani med vojno v zaklenjenem in zapечатem železniškem vozu komunistične voditelje z Leninom v Rusijo, da bi razbili red v državi, oslabili njen odpor in tako pripomogli k nemški zmagi. Ti revolucionarji, ki so se takrat imenovali boljševiki, so s podtalnim delom rušili tudi novo, demokratično oblast. Izrabili so psihozo vojne, naveščenost ruskega naroda, pomanjkanje, ki ga je rodila vojna in tako so kmalu dobili pod svoj vpliv del demoraliziranih množic, posebno pa številne mornarje in so 7. novembra 1917 z lahkoto v krvavi revoluciji vrgli Kerenskega demokratično vlado in prevzeli oblast v svoje roke.

Tako se je pričel pred 35 leti pohod komunizma. Iz znatnih revolucionarnih sil je tekom 35 let nastalo svetovno gibanje in tudi svetovna sila, ki po drugi svetovni vojni vsled kratkovidnosti angleške in ameriške politike danes obvlada okrog 800 milijonov duš in ogroža ves svobodni svet.

Kaj je komunizem obetal? S čim je pritegnil na se ogromne množice? In kaj je storil?

Obljubljal je svobodo zatiranim, svobodo vsemu svetu pred oblastjo države. Državna oblast bo polagoma odmrla, tako so obetal, in nato pride srečna doba za človeštvo, ko ne bo nad njim ne vladarja, ne birača, ne davkarja in ne zaporo. Tem navnim vabam so nasledli stotisoči in so šli v borbo za te ideale s fanatizmom, ki ima malo primere v svetovni zgodovini.

Razvoj komunizma tekom 35 let pa je pokazal, da danes noben komunist več ne veruje v odmiranje države, ki ga je napovedal Marks, tudi na to noben komunistični oblastnik ne dela, da bi se njegova oblast kaj zmanjšala ali omilila. Mesto svobode, ki so jo obljubljali zapeljanim množicam, vlada v komunističnih državah najhujša tiranija, kakršne še ni izvajal noben diktator pred komunizmom. Narodni v komunističnem paradizu so postali bedni sužnji državne oblasti, ki jo izvajajo zločinci s pomočjo ogromne armade policije, strašnih ječ, prisilnih taborišč, potom suženjskega dela in kontroliranje vsega človeškega življenja in delovanja. Pod komunizmom ni svobode vere, ne svobode vesti, ne svobode mišljenja, ne svobode govorenja in še najmanj pa svobode tiska. Pod lažno krinko svobode je zatrta vsaka človeška svoboda.

Komunizem je obljubljal delavskim množicam enakost v premoženju in zaslužku, skrajšan ali celo le 4 urni delavnik, družinsko plačo, odstranitev vseh razredov v človeški družbi in popolno socialno, ekonomsko in kulturno enakost.

Mesto uresničitve teh obljub pa je prevaranim množicam prinesel komunizem: Strahotno pomanjkanje in glad. Najmanj deset milijonov ljudi, nekateri računajo da celo 17 milijonov, je poginilo samo v Rusiji od lakote v letih 1922, 1923 in 1932, dasi bi ta država mogla preživljati sama vso Evropo. V vseh komunističnih državah je ljudstvo postalo množica beračev, slabo oblečenih in slabo hranjenih, živčih v prenatrpanih in nezdruženih stanovanjih. Iz suženjstva kapitalizma in fevdalnih oblastnikov je prišel narod v sužnost komunističnih zločincev.

Brezrazredno družbo je Marksov komunizem obetal narodom. Dejansko pa je komunizem v praksi uvedel še večjo razliko v razredih, kot je običajno v kapitalističnem družabnem redu. V vseh komunističnih državah je na eni strani razred komunističnih voditeljev, razred komunistične hierarhije, vodilne plasti v državi, ki je prevzel vlogo nekdanjih baronov in kapitalistov. Ti žive razkošno življenje, stanujejo v sijajno opremljenih palačah in vilah, se vozijo v luksuznih avtomobilih, oblačijo svoje žene in hčere v svilo in dragulje, ki so jih nakradli. Poleg njih pa živi razred proletariata, delavstva v največji bedi, iz katere mu ni rešitve. Tako zgleda enakost, ki jo je obetal komunizem.

Napovedovali so v komunizmu diktaturo proletariata. Preprosto ljudstvo je temu verjelo in so mnogi govorili: "Zdaj — v komunizmu — bomo pa mi komandirali." Toda iz diktature proletariata je nastala tiranija enega samega človeka, oziroma diktatura klike, ki je slepo vdana svojemu voditelju. Odpravili so vero v večnega Boga, mesto njega pa so na oltar postavili Stalina in v Jugoslaviji Tita.

Tako je moralo priti. Če so komunisti hoteli podržaviti

vso zemljo in vsa produktivna sredstva, potem so morali uvesti najhujši tiranijo, ker človek že po naravi hoče imeti vsaj nekaj svoje lastnine in če si jo enkrat pošteno pridobi, je ne izroči brez sile tudi državi ne. Da bi se narod ne uprl temu nasilnikom in zločincem, ki so prevzeli oblast in se igrajo z življenjem in premoženjem naroda, je bilo nujno, da so uvedli najhujšo diktaturo s pomočjo policije, ječ in špijonov.

Tako je nastal mesto raja, ki ga je obetal množicam komunizem, pravi pekel že na tem svetu tam, kjer je ta prišel na oblast.

Mnenja in vesti

IZ ŽELEZNEGA OKROŽJA

Piše Andrejček

Duluth, Minn. — Oktoberska sobota je. Ves teden že smo imeli kaj hladno vreme. Padal je že sneg in vse. Burja je brila, da je že kar peklo v ušesa in nos. Danes se je pa nekam ogrelo in na soncu je kar toplo. Po cesti, kjer sem čakal pravkar na "bus" je brzela neskončna vrsta avtomobilov z licencami raznih držav. Vračali so se menda iz severnega dela države od jezer, nekateri z lova, nekateri morda celo iz Kanade, itd. Tako hitri svet in z njim življenje neprestano naprej.

Pod pazduho sem prinesel domov zavitek starih časopisov, ki mi jih je moj znanec v New Duluthu dal rekoč: Vzem, odnesi, pri nas ne vem, če jih bo kdo še kaj čital. Jaz sem listal po njih že mnogokrat in nekateri stvari skoro na pamet znam. Naši mladi pa se za slovenske liste ne zanimajo. Kadar mene ne bo, bo šlo vse skupaj na elo, ali pa v furnace.

Pa sem zavil in odnesel domov. Tu pa v moji sobi zdaj pregledujem. Med stariimi drugimi listi sem pravkar našel tudi izvod ljubljanskega "Slovenca" z dne 30. junija 1935, v katerem je sijajno opisan drugi evharistični kongres za Jugoslavijo.

Prebral sem vsa poročila. Koliko globokejši utis delajo name ti opisi zdaj po sedemnajstih letih, kakor pa takrat leta 1935. Takrat je šlo to mino nas v domovini kot nekaki vsakdanji dogodki. Zdaj pa gledam na ta poročila z drugačnimi očmi in pojmi. Globoko v duši mi nekaj kliče: Glej, kaj je slovenski narod imel tedaj — a kaj ima danes? Gledam na slike, ki kažejo, kako so slovenski katoliški mladi nosili Marijo z Brezij, kako so jo spremljali v belo oblečena dekleta po Ljubljani in stadionu. Gledam visoke cerkvene predstojnike, ki so se zbrali v tedanji Beli Ljubljani. A danes prežijo titovci na slovenskega škofa Vovka, ga napadajo v vlakih in na ulicah, polivajo s petrolejem in zažigajo. Kakšna sprememba?

Naša slovenska domovina je bila tedaj, kakor nekaj vrtec božji. Danes pa je kakor jetnišnica in mučilnica za vsakega, ki bi hotel izvajati kako gibanje za razširjenje in poglavitve verskega življenja na slovenskih tleh, v mejah območja jugoslovanskega Nerona Tituša. Slovenski kulturni pionirji se obračajo danes v grobovih. . . . Kako bi pel danes Vodnik, ki je v svoji dobi pel k Mariji:

"Večer za večerom Te prosijo
 naši zvonovi,
 večer za večerom Te išče
 žalostno petje:
 Ave Marija . . . Ave Marija!"

Pri takih spominih zaveden veren Slovenec ne more biti brezbrizen. Saj čutiš ob njih stiskanje srca in duše, ki ti ju stiska nezasišena krivica, ki jo izvaja brezbožni komunizem, po svojih najpoglejših pristaših na naši slovenski zemlji. In te krivice nam kličejo: verni slovenski sinovi pomagajte, saj s to lažbo ne skoparite in obveščajte svet, o neronski-titovski temi, ki je padla na nas.

Blagoslovljen vsak, ki se bori tako ali tako proti suženjskim verigam lažnjivega komunizma!

Pa naj omenim še kak dogodek pri nas in drugod.

Da je pri nas že sneg padal sem že omenil. To je bilo v noči med 1. in 2. oktobrom, ko je nam pobelil strehe in malce tudi trate. Potem smo ga imeli še enkrat malo več, pa ga je zopet gorkejši val pobral. Sneg se bo nam odzidal naprej večkrat ponujal, tako tudi ostri kisli mraz.

Iz Hong Konga na Kitajskem pripoveduje neka vest, da je neki M. P. O'Brien v škripcih za svojo domovinsko pravico. Ob južni Kitajski so razni otoki in polotoki, ki se nahajajo še vedno pod raznimi oblastmi tujih velesil. V Hong Kongu so Angličani, v kakih 50 milj oddaljenem Macau, ki je pa pod upravo portugalskih oblasti, se je 18. septembra letos na nepojasnen način vthotapil kot potnik omejenjeni M. P. O'Brien, ki je brez vsakih potniških dokumentov, t. j. potnega lista, rojstnega lista, itd. Kratko za pokazati nima ničesar kdo in kaj je in odkod se je vzel. Ko je prevozni parnik (ferry boat) privozil v Hong Kong so se tam izkrcali potniki. Toda tudi v Hong Kongu, kjer si včasih lahko prišel in odšel, kakor in kadar si hotel, je danes stroga kontrola. Ker je zlasti raznih beguncev vse polno in imajo potem oblasti velike sitnosti z njimi, pazijo na vsakega potnika in mu ne dovolijo, če se ne more izkazati z zadostnimi dokumenti kdo je in odkod je. Ker O'Brien tega ni mogel pokazati, ga pristaniške oblasti v Hong Kongu niso pustile na suhop. Povsod so mu odgovarjali: "No soap for you." — "Nix machen," itd. Kapitan parnika se je praskal po glavi, kaj naj pravi s tem presnetim "O'Brienem." V morje ga ne more pahniti. Na luno ga ne more poslati — kaj naj napravi. Pripeljal ga je nazaj v Macao, tam pa so se zopet portugalske oblasti uprle, ga sprejeti nazaj, češ, mi ga ne poznamo, kaj vemo, kje se je ta presneti "O'Brien" vzel. Tako se ta "O'Brien" brez domovine vozi že več, kakor mesec dni na prevoznem parniku, kjer ga morajo hraniti, a zraven ga ponujajo v vsakem pristanišču, a nihče ga noče. Za "O'Briena" so se začeli zanimati razni časniki, kararski poročevalci in ker so ti od sile iznajdljivi in imajo posebno dolge nosove za iskanje podatkov in novic, so pronašli, da ta "O'Brien" ni res sin ugledne domovine sv. Patrika, ampak, da je po krvi Madžar, in da si je ime "O'Brien" kar tako le nadel, menda misleč, da se bo z njim lažje po svetu sprehajal, kakor pa s svojim madžarskim imenom, ki pa ni nikomur znano. Kam ga bodo pripopali in če mu bo sploh kdo dal kak "pos" za v svet, se še ne zna. Jaz Andrejček bi priporočil, da naj mu kupijo en "firtah" pa metlo in krtačo in ga naj zaposlijo na parniku kot "janitorja" z domovinsko pravico na parniku, pa bo mirna Bosna.

V New Yorku so zadnjič enkrat imeli precej zabave v zabavalškem parku. Desetletna deklica je zvečila "Bubble Gum" in napihovala istega v mehurčke ali baiončke. Pravi, da je dosegla pri tem rekord, napihnila je tak gumij v 20 palcev počezne mere mehur, kar se doslej še nobenemu ni posrečilo. Otročarja, porečete. Da. Ampak, ko so ljudje začeli radi tega zbirati v parku okrog deklice, je prišel

zraven neki mož, ki je povedal, da ko se je enkrat mudil med zamorskimi rodovi v Afriki in je zvečil tak zvečilni gumij, da se je to tako dopadlo glavarju rodu, da mu je hotel ta prodati svojo ženo za en tak zvečilni gumij. Moral jo je močno rad imet. . . .

Za mir ali za vojno? Urad inteligentne službe objavlja, da ima Rusija nad 1 milijon avia-tičnih rezervistov. Združene države pa baje le 300.000. Zadnjič enkrat so omenjali, da med tem, ko mi izgotovimo dva vojna letala, da jih izgotove v Rusiji sedem. Ali je to bluf ali resnica? Če je zadnje res, je čas, da se v našem Pentagonu tam za reko Potomac malo popraskajo po glavi. . . .

Pred nedolгим tega je zadela nesreča družino Jožeta Mineriča na Hibbingu. Podal se je na lov za jerebicami. Bilo je na nedeljo dopoldne. Ko se Minerič le ni vrnil domov, dasi se je že zvečerilo, je jelo njegove domače skrbeti, kje bi bil ostal, oz., kje bi se bil zamudil. Šli so ga iskat. Vsed teme ga niso našli tisti večer. Ko so ga šli v pone-deljek zopet iskati so ga našli mrtvega blizu duple pri železnem rudniku ne daleč od Great Northern Railroada proge. Bil je ustreljen. Mrtvaški oglednik je ugotovil, da je moral Minerič pasti na svojo lastno puško, ki se je morala sprožiti in strel je tako padel vanj iz njegove lastne puške. Minerič je bil star 66 let in se je nahajal na Hibbingu kakih 35 let, zaposlen je bil pri rudniški družbi Hanna Co. Pokopan je bil iz cerkve Presv. Zakramenta na Hibbingu. Sorodnikom sožalje, pokojniku pa mir in pokoj!

Tu v Duluthu je umrl pred nekaj dnevi znani John Papič, star 78 let, ki je stanoval na 2002 — West Third St.

Dalje je umrl 77-let stari Marko Danculović, rodom Hrvat. V Duluthu je bival nekaj nad 50 let.

Na Evelethu je preminul pred dnevi 69 let stari Jožef Koreltz. Na Evelethu je prišel leta 1902 in ves čas bival tam. Zaposlen je bil pri Oliver Minning Co.

Na Leonidas pri Evelethu je umrl Peter Šerša.

Na Chisholmu pa je preminul 69 let stari John Kochevar.

Vsem umrlim naj sveti večna luč in naj počivajo v miru!

Dostojen spomenik fantom

Cleveland, O. — Iz Slovenije sem dobil cel šop komunističnih časopisov. Vsi so polni samih veličastnih proslav: Po vseh slovenskih mestih, po vseh trgih in vaseh so letošnje poletje postavljali in odkrivali spomenike komunističnim žrtvam, partizanskim vojakom. Vsa slovenska dežela je posuta s temi spomeniki. Nobeden od teh spomenikov ne nosi in ne sme nositi kakega znaka krščanstva in sploh vere. Tak spomenik padlim komunistom so odkrili tudi v Predosljah na Gorenjskem. Fara je znana kot ena najboljših in najbolj versko in slovensko zavednih Prebivalcev se je čudno zdela, da bi slovenski fantje na nagrobnem spomeniku ne imeli nobenega verskega znaka, ko so vendar bili vsi katoličani. In kaj so naredili? Ponoči so postavili poleg spomenika padlim partizanom velik križ. Vsi komunistični časopisi so to napadli kot največjo slovensko sramoto in kot najhujšo in nezasišano predrznost. Zdaj vemo, kje smo!

Kakšen spomenik pa bodo imeli naši fantje domobranci? Doma spomenika ne moremo postaviti: Mogočnega križa in tudi njim žalostne Matere božje! Tukaj v tujini tudi ne. Pač pa lahko ta spomenik postavimo na slovenskem Korškočju: V Vetrinju. Tam so bili naši fantje zadnjikrat pri sv. obhajilu, tam so prejeli sv. popotnico. In oni ol-

tar se zdaj podira v vetrinjski cerkvi, tako je preperel in tako ga je razjedel zob časa. Ta oltar bomo popravili v spomin našim dragim fantom in možem. Tam, na tem spomeniku se bo opravljal sv. maša za naše drage pokojne. Ze iz protesta, da v naši mili Sloveniji ni postavljenega nobenega verskega spomenika padlim vojnim žrtvam, ko je bilo tudi med partizani polno vernih ljudi, ki so bili prisiljeni iti v gozdove.

Za ta spomenik bomo zbirali v mesecu Vernih duš, v mesecu novembra. Spomin na naše drage fante, ki so bili iz Vetrinje poslani nazaj v domovino in so bili tam grozovito pomorjeni nam je tako drag, da bomo prenesli vse žrtve za ta spomenik. Vsak naš fant, vsak naš mož, vsak naš oče je vreden tega spomenika in je vreden one malenkostne žrtve \$5.00 za osebo padlega domobrancia. Začnete takoj zbirati in pošiljati na Slovensko Pisarno 6117 Glass Ave. Cleveland 3, Ohio. Do konca meseca novembra naj ima vsak naš padli domobranec, ki je bil poslan iz Vetrinje v domovino, svoj spomin v žalnem imeniku, ki ga bomo z darovi poslali v Vetrinjo. Za zadnji dan novembra ga bomo z darovi poslali v Vetrinjo. Za zadnji dan novembra bomo naročili slovesno črno mašo za naše drage fante, ki se bo brala v vetrinjski cerkvi.

Starši, ne pozabite na svoje sinove! Eratje, sestre spomnite se svojih bratov. Otroci pomislite na svoje očete, neveste na svoje žene: Prijatelji! Tu pokažite prijateljstvo. Tako j zberimo svoje ljubezenske darove! Naši zlati fantje so vredni seveda veliko več, kot bomo za nje žrtvovali. Na vsaki pošiljki bo naša hvaležnost in naša solza ob misli na velikansko trpljenje in nedopovedljive žrtve.

Pomagajte zbirati za ta spomenik! Clevelandčani dobite nabiralne pole v Slovenski pisarni, v druge kraje bodo nabiralne pole poslane prve dni novembra. Na polah so vsa navodila, kaj je treba napisati. Kdor pošlje sam, naj napiše svoje ime, ime pokojnega in iz katere fare je bil pokojni doma. Ker je več enakih imen, je to zelo potrebno. Zbirka za spomenik bo tudi zbirka ali imenik vseh pokojnih žrtv.

Kar se bo nabralo več, kot bo stalo popravilo oltarja v Vetrinju, bomo izročili prevzisenemu g. škofu dr. Rožmanu za slovensko semenišče. Saj je bilo med padlimi toliko bogoslovcev, duhovnikov in dijakov, ki jim je bil korak namerjen pred oltar. Vsi dobromisleči slovenski rojaki se zdaj dvignimo in pokažimo, kako spoštujemo svoje narodne mučence. Vsak padli fant in mož, naj ima svoje ime zapisano na tem Vetrinjskem spomeniku! Slava našim junakom! Čast našim mučencem! Ne bodimo mi manj požrtvovalni do svojih, kot so komunisti do njihovih.

Slovenski fant.

Novo življenje v fari Marije Vnebovzete

Cleveland, O. — No, po dolgem času smo začeli. Mislim, kopati za povečanje naše šole. Ravno na volilni dan 4. nov. je zapela parna lopata. To ti vam piska in piha ta železni konjiček, kako drugače kakor pred leti, ko so kopali za novo šolo. Hvala Bogu da se je začelo, sedaj bodo šolarji imeli dovolj prostora v šolskih sobah kakor tudi prostor za razvedrilo. Seveda bo to stalo precej denarja. Treba bo, da si vsi zavijamo rokave in na delo.

Ta mesec priredimo cerkveni bazar. Slišali ste gotovo v cerkvi oznanilo, kdaj bode in kje. Le pripravite se, vsega bo do ko. Purmanov boče cel voz, vsaj tako mi je omenil Habatov Janko; saj ga poznate, on je tisti, ki vam iz stare hiše naredi novo, to je: prebarva vam hišo,

da izgleda kot mlada nevesta. Janko bode imel pod svojo komando vso to purmanovo armado. Le pripravite se. V nedeljo 22. nov. smo tudi slišali, da priredi cerkveni pev. zbor "Ilirija" nabožni koncert "Slovenski božič." Rev. Matija Tome, je zbral in uglasbil pesmi, pesmi kakor so jih peli naši Slovenci že pred dolgo, dolgo leti. V teh pesmih se zrcali vsa ljubezen in vdanost novo rojenemu Detetu. To je bilo še v časih, ko je naš narod brez strahu molil in prepeval lepe božične pesmi. Hvala Bogu, da smo v deželi, ki nam popolnoma nič ne brani in ukaže, kaj smemo in kaj ne smemo. Bodimo hvaležni za to. Ta "Oratorij" bo v cerkvi Marije Vnebovzete 14. decembra, ob 7:30 zvečer. Vstopnice se dobijo pri vseh članih cerk. zbora. Ves čisti dobiček je namenjen za našo cerkev. Torej dragi sofarani sežite po vstopnicah. Po dolgem času smo zopet začeli z delom, to je znamenje, da se je pri naši fari začelo novo življenje. Na to smo lahko ponosni in veseli. Pozdrav in na svideenje!

Faran.

Krasna prireditve v Collinwoodu

Cleveland, O. — V nedeljo popoldne na praznik Kristusa Kralja so podali igralci "Lilije" lepo in poučno igro "Stari in mladi." To pot so nastopili pod okriljem Oltarnih društev ob njihovi desetletnici. Že, ko sem bral v A. Domovini, da pripravljajo to prireditev, se mi je vzbudila želja, da bi se jo udeležil. Dobil sem potrebno dovoljenje in se odpeljal v Cleveland. Po dvanajstih urah vožnje sem bil že na cilju. Po naključju me je najprej zaneslo v Slovensko pisarno na Glass Ave. Tu so bili zbrani pevci zbora "Korotan." Imeli so ravno pevsko vajo. Vesel sem bil, da sem zopet lahko slišal lepo slovensko petje pod vodstvom izkušnega pevovodja g. Milača. Škoda je bilo le, da sem prišel že bolj ob koncu. G. Štepec me je nato odpeljal v Collinwood. Ustavili smo se pred Slovenskim domom. Najprej sem hotel videti igralce društva "Lilije." Gotovo bodo na odru, sem si dejal in nisem se zmotil. G. Hren je pridno pripravljval oder za naslednji dan. G. Hauptman pa je ravno končaval napis gostilna. Bil sem uverjen, da bo prireditev res zanimiva.

Prireditve je vodila predsednica Oltarnih društev Mrs. Kati Roberts. Poznalo se ji je, da je tega posla že vajena. Po kratkem nagovoru je sledila igra "Stari in mladi." Moram priznati, da so jo podali odlično. Pozna se, da so že vajeni odrskih desk. Res lepa in poučna igra je to. Režiserju g. Knezu je po srečilo, da je za vsako vlogo izbral odgovarjajočega igralca in igralko. Občinstvu je bila prireditev zelo všeč, mnogi pa so izrazili željo, da bi jo še enkrat vpriporili. Med dejanji so nastopil Rev. Jager, za njim Resnik, nato Rev. Mrkun, kot zadnji pa je bil pozvan Rev. Slapšak, kateri je spravil občinstvo v smeh, ker je povedal par smešnih. Vsi govorniki so bili kratki pa jedrnat v svojih govorih. Lepo so povedali, da bi si jih le vsi dobro zapomnili! Po prireditvi nas je Mrs. Roberts povabila v prizidek. Mrs. Izanec je napravila res okusno večerjo. Gotovo je bil to velik uspeh na kulturnem polju med Ameriškiimi Slovenci. "Liliji" želim še novih uspehov, k sedanjim ji pa iskreno čestitam.

Pozdrav vsem naročnikom A. D.

Pvt. E 2 Mihael Vrenko,
 U.S.52200983
 HQ & HQ Company 11th
 Inf. regt.
 5th Div.
 Indiantown Gap Mil. Res.
 Penna.

"SLOVENIJA" IZHAJA
DVAKRAT NA MESEC
KOT PRILOGA
AMERIŠKE DOMOVINE

Številka 19

Leto III.

SLOVENIJA

GLASILO SLOVENSKE KATOLIŠKE SKUPNOSTI

DOPISI ZA
"SLOVENIJO"
NAJ SE POŠILJAJO
NA NASLOV:

"SLOVENIJA"
6117 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio

Jasnost v socialnem vprašanju

V svojem krasnem nagovoru, ki ga je imel v nedeljo, dne 14. septembra 1952. papež Pij XII. na udeležence avstrijskega katoliškega shoda na Dunaju po radiju iz gradu Gandolfo, je sveti oče med drugim govoril tudi o pereh socialnih vprašanjih. Njegova izvajanja so za katolike načelne važnosti, zato tu podamo dotični del govora dobesedno. Papež je tako govoril:

"Če ne varajo znaki časa, stojimo danes v drugem razdobju socialnih razpravljanih. Dvoje vprašanj naj vam tukaj omenjamo:

Premaganje razrednega boja potom organske soureditve delodajalcev in delojemalcev. Razredni boj namreč ne more biti nikdar smoter katoliške socialne etike. Katoliška cerkev se je vedno zavedala dolžnosti napram vsem stanovom in ljudskim plastem.

Drugo pa varstvo posameznika in družine pred tokom, ki grozi, da ju potegne v neko vseobsegajočo socializacijo, v neko socializacijo, koncem katere bi bila strašna slika Leviantana grozna resnica. Cerkev bo to borbo vodila do skrajnosti, saj gre tu pač za temeljne zadeve, za človeško dostojanstvo in zveličanje duš.

Radi tega se je katoliški socialni nauk poleg drugega tako zavestno zavzel za pravico posameznika do osebne lastnine. Tu leži tudi globlji vzrok, zakaj so papeži socialnih okrožnic in tudi mi sami odklonili, da bi se izvajala pravica delavca do solastništva obratnega kapitala in do iz te sledede pravice do soodločanja direktno ali indirektno iz narave delavske pogodbe. Bilo je potrebno, da se je to odklonilo, ker se odpira zadaj oni večji problem. Pravica posameznika in družine do lastnine je neposredna posledica osebnosti, pravica osebnega dostojanstva, seveda pravica, ki je povezana s socialnimi dolžnostmi, ni pa to le socialna funkcija.

Primorani smo vas in vse katolike znova opominjati, da bi se držali od pričetka novih razpravljanih jasnih katoliških socialnih nauk, da se ne bi odmaknili niti na desno niti na levo. Morda bi se zdelo od začetka malo pomembno, če bi se odmaknili le za nekaj stopinj od one črte. Toda gledano v bodočnost, pa bi to vodilo od prave poti in bi privedlo do težkih posledic. Mirno prevdajanje, samopremagovanje in trdnost napram vabam od skrajne strani naj bo parola sedanjega časa."

S temi besedami je papež jasno odklonil z načelnega stališča to, kar danes nekateri imenujejo pravico delavca do soodločanja v podjetju. (Mitbestimmungsrecht im Betrieb, ali angleško: in management) Nekateri so šli namreč tako daleč, da so izvajali iz delavske pogodbe pravico delavca do solastnine in iz tega nadalje tudi pravico do soodločanja v poslovnem vodstvu podjetja. To je v smislu papeževih izjavanj proti krščanskemu pojmovanju pravic osebe in osebne lastnine. Če bi to obveljalo, da ima delavec že na podlagi delavne pogodbe pravico do solastništva in soodločanja v podjetju samem, potem bi jasno to načelo ne veljalo le za industrijo, marveč tudi za obrt, kmetijstvo in domače gospodarstvo. Tu bi sledilo, da bi na podlage take namišljene pravice imel kmečki hlapec pravico do solastništva in soodločanja v gospodarstvu kmetije, obrtni vajenec pri obrti, hišni sluga pri hišnem gospodarstvu. Tu vsak lahko vidi, da bi bilo to nesmiselno, če bi pravico do soodločbe postavili kot zahtevo krščanskega socialnega nauka.

Če pa paže odločno odklanja kot zmotno tako izvajanje, da bi imel delavec pravico do soodločanja v gospodarskem vodstvu podjetja, s tem ni rečeno, da delavec nima pravice soodločati in sodelovati potom svojih zastopnikov pri upravi podjetja, kolikor se tiče delavnih pogojev, varnosti in zdravja. Le do soodločanja, ki bi pomenilo kršenje zasebne lastninske pravice, delavec res nima pravice, pač pa ima pravico zahtevati, da soodloča v stvarih, ki zadevajo pogoje pri delu. Glede tega so zahteve delavskih unij po kolektivnih pogodbah popolnoma upravičene.

Krščanski socialni nauk na eni strani odklanja oni kapitalizem, ki ne oziraje se na človeško družbo in na osebno dostojanstvo delavca, izrablja moč svojega kapitala v škodo človeški družbi ter izkorišča delavca za kopičenje bogastva, na drugi strani pa odklanja tudi Marksov socializem, ki uvaža mesto osebnega državnega kapitalizem, ki ne pozna ne človeškega dostojanstva in ne človeške svobode, marveč hoče ustvariti iz človeštva čredo sužnjev vsemogočnega državnega kapitalizma oziroma kliče zločincev, ki se je s silo polastila oblasti.

Po papeževih besedah je med katoliškimi sociologi socialistično načelo razrednega boja premagano. Minili so časi, ko so hoteli nekateri katoličani Marksovo načelo nujnosti razrednega boja sprejeti v svoj program. Kdor zagovarja to načelo, je zapustil tla katoliškega socialnega nauka. Že Pij XI. je izjavil, da je krščanski socializem nesmisel. Cilj krščanske socialne dejavnosti ni razredna borba, marveč ustvarjanje organske ureditve družbe, kjer bosta delodajalec in delojemalec skupaj kot enakopravna činitelja sourejevala celotno gospodarstvo.

Dočim pri vodstvu gospodarstva v privatni lastnini nima delavec pravice po naravi do soodločanja, ima pa to pravico kot enakovreden član človeške družbe in vsega gospodarskega življenja jasno pravico do soodločanja pri celotnem gospodarstvu v državi kakor tudi pri posameznih panogah gospodarstva. Tu pa je široko polje za raziskavanje,

Po komunističnih računih je letošnja suša prizadejala v Jugoslaviji sledečo škodo: izguba na žitnih pridelkih bo znašala 274.000 vagonov, na sladkorni pesi in industrijskih bilkah 52 tisoč vagonov in na semenu od solnčnice 6.300 vagonov. Posledica tega je, da bo Jugoslavija morala do prihodnje letine uvoziti preko 70.000 vagonov žitnih pridelkov, dočim so planirali, da bodo izvozili 70.000 vagonov koruze.

Ako cenimo škodo v denarju, dobimo sledečo sliko: ves narodni dohodek za letošnje leto je bil planiran z 885 milijardami dinarjev; od tega naj bi dalo kmetijstvo okoli 287 milijard. Dohodek iz kmetijstva se je zmanjšal za skoro 50%; ako pa primerjamo to izgubo s celotnim letnim planiranim dohodkom, vidimo, da ga je suša zmanjšala za okoli 16%.

Naj obrača to izgubo kakor kdo hoče, naj jo meri po teži ali v denarju, v vsakem slučaju je zelo občutna; vpliva močno na celotno gospodarstvo in na življenjski standard vsakega posameznika tudi v gospodarstvih, ki so močnejša in bolj uravnovešena kot je jugoslovansko. Vsako gospodarstvo bi skušalo, da prenese tako nesrečo na tak način, da bi čim manj trpel življenjski standard vsakega posameznika.

Komunisti v Jugoslaviji pa mislijo drugače. Njihova doktrinarina omejenost jih veže, da tudi sušo obravnavajo "po planu", pri čemur pa se ne zmenijo, ali bodo s tem ljudem res kaj pomagali ali ne. Za njih je glavno, da zopet vpostavimo ravnotežje v svojih gospodarskih računih. Ti računi so za sledeči: Suša je najprej spravila iz ravnotežja njihovo "blagovno-denarno" bilanco. Z drugimi besedami se to pravi: Ako bo gospodarstvo produciralo blaga za 885 milijard dinarjev, potem bo imelo tudi na razpolago 885 milijard dinarjev dohodkov v denarju, da bo moglo to produkcijo kupiti. Suša pa je zmanjšala narodno produkcijo od 885 milijard dinarjev za 140 milijard dinarjev na 745 milijard dinarjev, torej je treba zmanjšati tudi narodni denarni dohodek za 140 milijard dinarjev, drugače ljudje za 140 milijard dinarjev ne bodo vedeli kaj kupiti; ker pa se bodo hoteli denarja znebiti, bodo navijali cene: začela se bo tekma, kdo bi čim več dobil od produkcije tega leta.

Suša bi torej povzročila dvig cen, tega pa komunisti ravno očajo; zato planirajo, kako bi ljudem pobrali iz njihovih žepov teh 140 milijard dinarjev, to je, kako bi znižali njihov življenjski standard za to vsoto. — Zato "svetujejo" delavskim svetom, naj delavstvu ne izplačujejo tega, kar je zaslužilo. Zadržijo naj del mezd in plač na "plačilnih fondih"; razdelili jih bodo že lahko takrat, ko se bo komunistom zazdelo, da je dosti blaga na trgu. Delavcu je treba umetno zmanjšati časovno njegovo zaslužen plačo, da ne bo moglo sodelovati pri navijanju cen, to je en recept komunističnih načrtov.

Kmetom pa hočejo pobrati denar iz žepov s povišanjem in strožjim izterjavanjem davkov. V tem so mojstri, saj se vadijo v tem poslu že, odkar so prišli na oblast. Dalje bodo skušali zmanjšati izdatke po državnem in ostalih javnih proračunih. To je pameen korak. Mogli bi jih zmanjšati prav občutno, saj proračunski stroški znašajo za letošnje proračunsko leto nič manj kot 37,5% vsega narodnega dohodka. Koliko jih bodo, bomo videli. Seveda bo vsako zmanjšanje proračunskih stroškov zadelo dohodke državnih in ostalih javnih uradnikov, posredno ali neposredno; ti reveži pa itak niso dobro plačani, saj se državne plače gibljejo med 5.000 in 22.500 dinarji (\$17 in \$75 na mesec!).

Končno mislijo pritisniti še na upokojence. Teh je res veliko; v celi državi jih je nad 300.000, samo v Sloveniji jih je okoli 72 tisoč. Njihove pokojnine so pa zelo nizke, ako jih izračunamo v dolarjih: najnižje mesečne pokojnine znašajo toliko, kolikor zasluži ameriški delavec povprečno na dan, najvišje pa znašajo toliko, kolikor zasluži srednji delavec v Ameriki na teden. Vsako znižanje njihovih prejemkov ali pa zavlačevanje izplačil bo pomenilo zanje samo povečano revščino.

Ako pa tudi vsi ti ukrepi ne bodo zadostovali, pa ni izključeno, da bodo ponovno uvedli začasno racioniranje, odnosno živilske karte. Tako bo komunistična "blagovno-denarna" bilanca zopet vpostavljena s povečanjem revščine po celi deželi. V komunističnem gospodarstvu pa igra veliko vlogo še druga bilanca, ki ji pravijo: "plačilna bilanca." Ta bilanca pomeni, da morata biti izravnani vrednost izveza in uvoza in da se morajo denarne obveze v tujini izravnati z obvezami, ki jih ima Jugoslavija v inozemstvu. To je zdravo načelo. Kako ga pa hočejo izvesti komunisti v praksi? Dočim druge države gledajo, da uravnovešijo plačilno bilanco s pomočjo začasnih ali dolgoročnih posojil, komunisti v Jugoslaviji dajo malo na to metodo prebroditve začasnih gospodarskih težav. Najbrže se zavezdajo, da so se že tako zelo zadožili, da jim iz čisto gospodarskih nagibov nihče več ne bo posojal denarja. Računajo samo še na tako pomoč, ki jim je dana iz političnih motivov, kot so n. pr. posojila, ki jih dobivajo od Zdr. držav, Anglije in Francije. Ta posojila so pa od leta do leta manjša in vezana na vedno trše pogoje, kar seveda komunistom zopet ne ugaja.

Zato so sklenili: ker deželnih pridelkov ne bodo mogli radi suše izvoziti toliko, kolikor so planirali, bodo morale ostale gospodarske panoge, predvsem rudarstvo, industrija in gozdarstvo izvoziti toliko več kot je planirano, da bo predvideni primanjkljaj v izvoru pokrit. Kar se izvozi, se pa mora preje tudi producirati; za povečanje izvoza je treba povečati proizvodnjo. — Zato so dobili delavci namig, naj povečajo učinkovitost svojega dela; garati bodo morali

v kaki meri naj bi se to soodločanje vršilo, da bi od tega imelo korist delavstvo, podjetništvo in celotna človeška družba.

Kako pobijajo sušo

več, dohodkov pa bodo — vsaj začasno — imeli manj. To je končno posledica te izvozne politike. Pa ne samo to. Izvažati se mora tudi to, kar je bilo prvotno namenjeno za domačo potrošnjo; tudi to bo zmanjšalo življenjski standard, tudi to bo povečalo beračijo.

Dalje mislijo znižati uvoz blaga. Ta je bil po planu za l. 1952 že itak zelo nizek; znašal je komaj šest milijard dinarjev (20 milijonov dolarjev). Ta sklep so začeli že izvajati, pri čemer so prizadeti ne samo predmeti splošnega konsuma, ampak tudi surovine za tovarne.

Imajo pa komunisti svojega konjička, ki hočejo na njem jahati tudi v dobi gospodarskih nesreč: industrializacijo. Hočejo nadaljevati z graditvijo tovarn; za to pa je potreben denar, tega pa naj dajo tovarne, ki so že v obratu. Te tovarne naj plačujejo čim več tistega zloglasnega davka, ki nosi kričebo ime "prispevek k akumulaciji in k društvenim fondom." Ta davek je zelo visok, mnoge tovarne je že spravil na rob prepada, mnoge tovarne pa komaj dihaajo pod njim. Komunistični sistem jih, bo pa gonil kljub vsemu temu, naj plačujejo, plačujejo in plačujejo.

Vsi ti ukrepi za pobijanje letošnje suše, dobri in slabi, imajo eno slabost: so pretirani. — Radi svoje pretiranosti nalagajo ljudem več bremen, kot jih ti morejo nositi. Zato bodo tudi

Krščansko-demokratska zveza za Srednjo Evropo razvija čezdalje večjo delavnost. V svojem prizadevanju, kako bi čim več vplivnih mož po svetu seznanila s svojimi načrti in jih pridobila za sodelovanje, ne zamudi nobene priložnosti, ki bi ji utegnila pripomoči k temu cilju.

Pretekle dni sta se mudila v Združenih državah dva odlična francoska parlamentarca, oba vodilna člana M. R. P. (Movement Republicain Populaire), t. j. francoskega republikansko-ljudskega gibanja, ki je zgrajeno na načelih krščanske demokracije. Kršč. demokratska zveza ju je povabila, naj bi se udeležila posebnega večera, ki bi bil njima na čast prirejen v New Yorku. Po njunem pritrilnem odgovoru je bil tak večer res pripravljen dne 8. oktobra.

Omenjena dne ob šeste uri zvečer je bila prirejena slavnostna večerja v hotelu Le Marmiton, katere se je udeležilo poleg obeh Francozov še 19 drugih gostov. Ker je bil predsednik SLS in predsednik Slov narodnega odbora dr. Miha Krek za držan, se je za Jugoslavijo, kot slovenski zastopnik, večerje udeležil dr. Alojzij Kuhar, ki je svojičasno v Parizu študiral na isti visoki šoli, kakor eden od francoskih gostov. Večerja je potekla v najboljšem razpoloženju in mnogo misli je bilo sproženih in razpravljanih že na tej večerji.

Po večerji so se gostje podali v dvorano hotela Henry Hudson na 57. cesti. Tam jih je čakalo nekaj nad 70 posebej povabljenih udeležencev, ki so oba francoska javna delavca toplo pozdravili in njunima govoroma pazno in z odobravanjem sledili. Med ude-

leženci smo bili častno zastopani tudi Slovenci. Poročilo g. Roberta Bicheta

Prvi je nastopil gospod Robert Bichet, svoječasni minister za informacije v francoski vladi in sedanji glavni tajnik Nouvelles Equipes Internationales, to je mednarodne organizacije kršč. demokratskih strank. V uvodu svojega govora je g. Bichet razložil, zakaj je danes M. R. P. tako močna in vplivna stranka v Franciji. Podobno kršč. demokratsko gibanje je sicer obstajalo tudi pred drugo svetovno vojno, toda sedanji razmah in moč izvira iz vodilnega deleža, ki so ga pristihi kršč. demokracije prispevali v odporišnem gibanju francoskega naroda med drugo svetovno vojno in pri katerem so odločilno sodelovali današnji vodilni možje kršč. demokracije v Franciji.

Bistveni del krščanske demokratskega programa je po izjavi g. Bicheta iskati v federalizmu in v težnji, da se narodi in države združijo. Krščansko-demokratske stranke v Evropi, med njimi zlasti najpomembnejše v Franciji, Italiji in zahodni Nemčiji, so pričele takoj po zmagovitosti izhodu iz volitev s pripravo na medsebojno sodelovanje. Prvi skupni sestanek zapadnoevropskih kršč. demokratskih strank je bil v zimi l. 1947 v Lucernu, kjer je bila sprejeta ideja o mednarodni organizaciji kršč. demokratskih strank. Ustanovni občni zbor te mednarodne organizacije se je vršil meseca junija 1947 v Chateaufontaine v Belgiji, kjer je bilo sprejeto sedanje ime: Nouvelles Equipes Internationales. Prvi predsednik je bil g. Bichet.

Nova organizacija je takoj začela razvijati misel federalizma iz sodelovanja med deželami zahodne Evrope. Najtežje vprašanje, ki ga je bilo treba rešiti, je bilo vprašanje Nemčije. To vprašanje, ki do kraja še ni rešeno, je bilo za dnevnem redu drugega kongresa NEI v Luxembourgju l. 1948. Tega kongresa se je udeležil tudi kancler Zapadne Nemčije Konrad Adenauer, šef nemške kršč. demokratske unije. Po njegovem osebnem pojasnilu se je kongres zedinil, naj bi tudi kršč. dem. unija iz Nemčije sprejeta v N. E. I. Na tretjem kongresu N. E. I. v The Hagu v septembru 1948 je bila v ospredju ideja o sodelovanju evropskih držav in vsi napori so bili posvečeni temu vprašanju. Izdelan je bil osnutek Združene Evrope.

The European Movement, čigar pobornica in soustanoviteljica je N. E. I., deluje z njenim sodelovanjem in v njem so vodilno udeležene kršč. demokratske stranke iz zapadne Evrope.

Zanimivo je g. Bichet naglasil, da so pri snovanju N. E. I. sodelovali tudi predstavniki kršč. demokratskih strank iz Srednje Evrope, ki so sedaj v begunstvu. Predstavniki N. E. I. pospešujejo in povdarjajo vodilne misli, ki jih zastopa komisija za srednjo in vzhodno Evropo kot del evropskega gibanja.

Na kongresu evropskega gibanja v Haagu so N. E. I. in zapadno-evropske kršč. dem. stranke podpirale predlog, naj se priredi evropsko zastopstvo, ki je bilo tudi ustanovljeno v Strasbourgu. Kršč. demokratske stranke so se resnično trudile, da se doseže takaka mera sodelovanja, kolikršna je največ mogoča med evropskimi narodi; njihov cilj je ustanoviti Združene države Evrope.

Kot posledica tega prizadevanja in kot najbolj zgovoren primer, kako dejansko uresničiti federalistično zamisel, je Schumanov načrt, ki je bil napravljen in so ga predlagale Kršč. demokratske stranke kot dragocenen korak v smeri Združene Evrope.

Letos poleti je zborovala kršč. demokratska mladina v Beljaku na Koroskem, kjer se je zbralo okrog 7.000 mladih ljudi iz vseh dežel svobodne Evrope. V Salzburgu pa je bil prirejen socialni teden za mladino. Zadnji letni kongres N. E. I. se je vršil letos v septembru v Fribourgu v Švici. Posvečen je bil v prvi vrsti študiju in uveljavljanju kršč. demokratskih načel, ki naj vodijo k še večji moči tega pokreta v bodočnosti.

Govor g. Roberta Burona

Po prvi svetovni vojni Evropa ni bila razpoložena sprejeti misel zedinjenja. Druga svetovna vojna pa je vplivala na javno mnenje v smeri zbliževanja in združevanja. Narodi so se znašli pred dvojno nalogo: kako obnoviti razdeljeni kontinent in kako razdeljevati ameriško pomoč (Marshallov načrt). Pri reševanju gospodarskih problemov se je pokazalo, kako je gospodarski nacionalizem in tekmovanje nezdrav in nevaren pojav. Vstajala je misel gospodarskega sodelovanja med narodi, ki je vedla k ustanovitvi evropske plačilne zveze (European Payment Union), da se poenostavi plačilni sistem pri gospodarskih odnosih med 14 državami, ki so pristopile. Naslednji korak je bil storjen z ustanovitvijo evropskega odbora (Council) v Strasbourgu. Proti temu odboru je bilo mnogo zavajljanja, pa tudi veliko zanimanje je povzročil. Predavatelj je omenil britanske pomisleke, ki so pristno angleški

posledice teh ukrepov negativne; že sedaj ne morejo ljudje kupovati skoraj ničesar, tako pravijo soglasno vsi, ki se vračajo sedaj iz Jugoslavije. V bodočnosti bodo mogli kupovati še manj, ker gre trenutno vsa komunistična gospodarska politika za tem, da zmanjša "denarni fond", t. j. dohodke vsakega posameznika. Na zunaj bo zgedalo, da je "blagostanje" ostalo nespremenjeno. Kdor bo pa pogledal globlje, bo pa hitro ugotovil, da je med polnimi trgovinami in pa slabo oblečenimi ljudmi, ki gledajo izložbena okna, tako velik prepad, da ga ne premosti nobena komunistična matematika. Konsum je mogočen gospod: podrl je že večji del letošnjega gospodarskega načrta, podrl bo tudi učinkovitost komunističnih ukrepov zoper posledice letošnje suše. Toda komunisti so preveč zaverovani v pravilnost svoje taktike; treba bo še precej prirodnih nesreč, predno bodo začeli vpoštevati taktiko zapadnega sveta pri takih nesrečah. Tam delajo namreč ravno narobe: v slučaju takih nesreč gledajo, da ljudem obvarujejo višino realnih dohodkov ali pa jih celo povečajo. Ta taktika pa je v nasprotju s komunističnimi gospodarskimi teorijami. Toda, kaj za to? Glavno je, da se teorija izvaja; ali ljudje pri tem trpe ali ne, to je za komuniste postranska stvar. — J. A.

FRANCOSKA GOSTA PRI CDUCE

Krščansko-demokratska zveza za Srednjo Evropo razvija čezdalje večjo delavnost. V svojem prizadevanju, kako bi čim več vplivnih mož po svetu seznanila s svojimi načrti in jih pridobila za sodelovanje, ne zamudi nobene priložnosti, ki bi ji utegnila pripomoči k temu cilju.

Pretekle dni sta se mudila v Združenih državah dva odlična francoska parlamentarca, oba vodilna člana M. R. P. (Movement Republicain Populaire), t. j. francoskega republikansko-ljudskega gibanja, ki je zgrajeno na načelih krščanske demokracije. Kršč. demokratska zveza ju je povabila, naj bi se udeležila posebnega večera, ki bi bil njima na čast prirejen v New Yorku. Po njunem pritrilnem odgovoru je bil tak večer res pripravljen dne 8. oktobra.

Omenjena dne ob šeste uri zvečer je bila prirejena slavnostna večerja v hotelu Le Marmiton, katere se je udeležilo poleg obeh Francozov še 19 drugih gostov. Ker je bil predsednik SLS in predsednik Slov narodnega odbora dr. Miha Krek za držan, se je za Jugoslavijo, kot slovenski zastopnik, večerje udeležil dr. Alojzij Kuhar, ki je svojičasno v Parizu študiral na isti visoki šoli, kakor eden od francoskih gostov. Večerja je potekla v najboljšem razpoloženju in mnogo misli je bilo sproženih in razpravljanih že na tej večerji.

Po večerji so se gostje podali v dvorano hotela Henry Hudson na 57. cesti. Tam jih je čakalo nekaj nad 70 posebej povabljenih udeležencev, ki so oba francoska javna delavca toplo pozdravili in njunima govoroma pazno in z odobravanjem sledili. Med ude-

tip skepticizma, ki se pojavi preden so nove ideje natem, da se uresničijo. Kar se tiče francoskega naroda, je bil govornik mnenja, da so kmetje bolj naklonjeni ideji združitve kot delavci.

Schumanov načrt pomeni najbolj popolno praktično udeležitev stremeljenja za evropsko enotnost. Naletel je sprva na velik odpor. Francoska logika zahteva, da se naj tak načrt razdrobi v sestavine in naj se postopa korakoma pri njega uresničenju. Tako je prišlo najprej do prostega trga na področju premoga in jekla. Toda Schumanov načrt predvideva veliko širše gospodarsko izmenjavanje, ki naj se izvede postopoma. Ta načrt je gotovo najbolj jaseen dokaz za Sovjetijo, da Evropa ni tako brezupno razdeljena, da bi ne bila sposobna s skupnimi napori dosegati ekonomskih uspehov. Ugodne posledice tega načrta so tudi dokaz, da je Evropa sposobna za združitev, sposobna dvigniti iz lastnih moči gladino proizvodnje in s tem življenjski standard.

Silno živahna govora obeh govornikov je dvorana sprejela z velikim odobravanjem in navdušenjem, ki se je nadaljevalo pri dobrem prigrizku in kozarcu pijače po zaključenem zborovanju.

Opaziti je bilo, da je ta prireditelj zapustila najboljši vtis tudi pri ameriških udeležencih, ki so se na lastne oči in ušesa mogli prepričati, da je krščansko demokrasko gibanje velika in važna sila, brez katere si urejene svobodne Evrope ni mogoče misliti.

Zamanov.

Izmenjava atomskih skrivnosti

Winston Churchill, britanski ministrski predsednik, se je začel pogajati z ameriški ministri o izmenjavi atomskih skrivnosti. Gen Vandenberg, načelniku štaba naših zračnih sil je v kratkem razložil uspeh britanskega atomskega poskusa v bližini Avstralije. Verjetno je pri tem računal, da bo Amerika želela vedeti več. V tem slučaju bo morala pa Britaniji odstopiti tudi del svojega lastnega znanja in skušenj.

Angleži niso dovolj previdni?

Voditelj ameriške varnostne službe so v skrbih zaradi pomanjkljive angleške previdnosti pri čuvanju vojaških tajen. Nedavno so ameriški in švicarski strokovni časopisi dobili v roke načrte najnovejših angleških jet-lovcev, ki nite še izgrajeni niso.

Kaj so hoteli Angleži zvedeti

Angleške znanstvenike, še bolj pa vojaško vodstvo je v prvi vrsti zanimalo, v koliko so v nevarnosti angleške pristanišča pred sovjetskim atomskim napadom. Po njihovem mnenju bi Sovjeti lahko pripeljali atomsko bombo na ladji, ki bi se vsi-drala v kaki angleški luki, nato pa bombo sprožili iz daljave s pomočjo radia. Razstrelitev atomske bombe nedavno ob avstralski obali je pokazala, da ta angleška bojazen ni brez osnove.

Dolgo sedenje je škodljivo

Ljudje, ki dolgo ostajajo na svojih delovnih mestih, store mnogo manj kakor ljudje, ki se gibljejo, ki lahko med delom napravijo vsaj nekaj korakov po sobi. Če človek dolgo in nepremično sedi, se umstveno prej utruji, ker se nabene v nogah mnogo več krvi, ki odteka iz možganov. To je ugotovil angleški znanstvenik Morell, ki je proučeval ugodnejše delovne pogoje. Nepravilna drža in predolgo sedenje povzroči po njegovem mnenju prerano utrujenost. Morell priporoča ljudem, ki morajo pri delu mnogo sedeti, da pred vsako težavno nalogo vstanejo in nekaj časa hodijo.

J. B.:

Osiromašenje v Titovini

Tito je govoril

Tito ima zopet sušo, ki mu je kar dobrodošel vzrok, da more "zahtevati" pomoč Zapada. Ni dvoma, da je bila letos suša in je bila pomladna pezeba in še marsikje toča. Tako je Tito 14. sept. na velikem zborovanju v Toplicah pri Novem mestu, kamor so "spravili 200,000 ljudi," tožil: "Poleg tega v vseh teh letih po vojni nismo imeli dosti sreče niti glede letine. Stalno nas spremljajo elementarne ne-zgode, suša, toča in drugo, kakor da se je sam vrag spravil nad nas. Nobeno leto nismo imeli prav dobre letine. Tudi letos, ko smo mislili, da se bomo končno spravili iz težav, in ko smo računali, da bo vse dobro poteklo, je bila strahovita suša v najrodovitnejših krajih države, v naših žitnicah — Vojvodini, Slavoniji in drugod."

Dvojna suša

Toda dežela bi mogla to prenesti in ji zato ne bi bilo potrebna nobena posebna pomoč Zapada, če bi ne bila tako strašno osiromašena — zaradi brezglavega gospodarstva komunistov, ki se znašajo nad to zemljo, ki jim je bila od zaveznikov izročena, že osmo leto. In more se reči, da ne gre na boljše, ampak da je vsak dan hujše. Tudi stara Jugoslavija je imela težke elementarne ne-zgode, toda tedaj dežela ni bila izmogzana od komunizma in jih je mogla prenesti brez vsake tuje pomoči. Titova Jugoslavija jih ne prenese in mora dobivati pomoč leto za letom. Sedaj so zavezniki zopet določili 99 milijonov dolarjev za l. 1952-53. To so tako ogromne vsote, da Jugoslavija

ni mogla niti misliti na posojilo v taki visoki vsoti, kaj da bi računala na darilno pomoč kar v 100 milijonih dolarjev.

Zavezniki vedo, da je taka pomoč potrebna, ker so deželo preštudirali. Vedo pa tudi, da ni samo suša vzrok tega bednega stanja, ampak je še tudi brezglava gospodarska politika komunistov, ki predstavlja kar trajno sušo za Jugoslavijo; tako sušo, ki bo trajala dotlej, dokler bo komunizem imel v rokah gospodarstvo in politiko Jugoslavije.

Ni torej samo suša vzrok, da Jugoslavija stoji pred gladom; to sušo bi dežela mogla prenesti, ako ne bi bila, tako osiromašena.

Osiromašen kmet

Osiromašen je glavni stan dežele, osiromašen je kmet, tako osiromašen, da je hudo brati njegove tožbe. Boriti se je moral za svojo zemljo proti režimu, ki je hotel vse kmete spraviti v kolhoze ali kakor so, jih po krivici imenovali "kmetijske obdelovalne zadrage" (KDZ). Naj navedem iz pisma takega kmeta, ki ima devet člansko družino in ki je včasih nekaj premogel, sedaj pa se opravičuje: "Pisal bi prej, pa nisem imel niti toliko denarja, da bi bilo za znamko... Komaj davke plačujemo, ki so tako ogromni. Bili smo v borbi za naš grunt, ki so nam ga hoteli iztrgati iz rok nasilno ter nas vključiti v zadruge. Niso imeli uspeha. Zmagali smo mi. Smo še sami go-spodari na naši grudi. Borba pa je bila huda." Če tako piše kmet, je že moralo biti hudo. Saj je on vaju borbe z zemljo

in z vsemi silami narave, sedaj pa je moral voditi borbo za zemljo. In meni, da jo je dobil. Vidi se, da še ne pozna komunizma. Prezgoda se veseli. Komunizem se je taktično umaknil, ni pa odstopil od svojega cilja. Toda to, kar je najbolj značilno, je pa, da je kmet popolnoma izčrpan od te borbe. Niti toliko denarja ni pri hiši, da bi kupili znamko. V prejšnjih "časih zaostalosti" je pa kmet imel kaj rezerv: eno žetev v žepu, drugo v kašči in tretjo na polju. Tako je bilo pri dobrih kmetih v "zaostali Jugoslaviji." Izčrpani od borbe so torej kmetje, ki so se borili za svojo zemljo, da jo ne bi komunisti potegnili v zadrugo. Kaj pa je z onimi, ki so morali v zadrugo, ker so jih "z administrativnimi merami" zadavili, da so se morali podati? Tudi tem ni dosti bolje.

Pa boste rekli, to je pač privatno pismo, kjer mora tožiti, da bo več usmiljenja. Naj povem, kaj piše "Slovenski Poročevalec." V Kočevskem okraju mnogi krajevni ljudski odbori niso hoteli niti davkov razrezati na kmete, ker so previsoki, kot trdijo sami ti komunistični odbori. Vsak krajevni ljudski odbor (KLO) je namreč obvladan od komunistov.

Do kakšnih vsot gre to obdavčenje, naj pove primer iz Slovenije, kjer so predpisali na grunt 800,000 din davka za leto 1952. To pa je grunt, ki je bil v zadruzi. Sedaj je izven zadruge, ker so zadrugo razpustili. Kje naj kmečki grunt zmaga take davke, ko pa zatrjujejo komunisti, da se jim je posrečilo, da gredo cene kmetijskih pridel-

kov nazaj. Saj po agrarni komunistični reformi sploh nimamo v Jugoslaviji več "boljših" kmetov, ker so bila vsa posestva okleščena na največ 45 ha skupno vse zemlje: gozda, pašnika in obdelovalne zemlje.

Nadomestilo obveznega odkupa

Letos so odpravili obvezni odkup, češ da ne spada več v novi sistem, ki je postavljen na princip ponudbe in povpraševanja. To je bila koncesija Zapadu. Toda nakup žita imajo samo od države pooblaščen trgovski podjetja. Le-ta imajo pa tudi od vlade točno navodilo, kakšno najvišjo ceno smejo plačevati za žito. Sedaj si pa predstavimo kmetov položaj:

a) Zaradi suše je pridelek zares skromen in bo le malo tržnega viška. Toda tega bo mogoče prodati le po določeni ceni pooblaščenemu trg. podjetju.

b) Točno bo zvedel KLOO od tega podjetja, koliko je dobil kmet za prodano žito. Tako mu bo davek predpisan v višini, da še izkupiček ne bo zadostoval za plačilo davka. Zato bo seveda morala biti rubež za preostanek.

c) In pri rubeži mu bodo odvzeli še toliko, da mu verjetno ostane ne bo zadostoval za prehrano. Tako zna komunizem doseči svoj cilj po drugi poti, ko je storil Zapadu uslugo in pot obveznega odkupa opustil.

Če je pod staro Jugoslavijo kmet imel tri žetve: v žepu eno, v kašči drugo in tretjo na polju, sedaj nima niti ene. Denarja pa niti toliko, da bi mogel kupiti znamko in prositi sorodnike ali znanca v Ameriki, da naj mu pomagajo, če ne z drugim, vsaj s staro obleko, da ne bo že tudi z obleko kazal, da je v raju.

Da bi tudi stransko misel pobili, češ da bo kmet že znal pri- vatno prodati, naj pokažemo na

srednjih šol, a popolno slovensko gimnazijo je v začetku tega stoletja ustanovil šele škof dr. Jeglič. Narodni tabori so močno dvignili slovensko narodno zavest med ljudstvom, ki se je po zaslugi Mohorjeve družbe tudi kulturno razvijalo. Vso težjo narodnega in kulturnega dela med ljudstvom je nosila slovenska duhovščina. Na njo se je naslanjal stari narodni voditelj Bleiweis, kateri sicer ni bil niti praktični katoličan, a vendar tudi v narodni politiki upošteval versko mišljenje naroda, hoteč tako za vsako ceno ohraniti narodno slovo, ki so jo začeli ogrožati takomenovani "Mladoslavočenci."

Na dunajski univerzi šolana slovenska inteligenca se je v tu-jini nelezala tam vladajočega svobodomiselnega duha in ji že zato ni bila všeč starinska konzervativnost starega Bleiweisa. A tudi v narodni politiki so mladi terjali več odločnosti in širokopoteznosti ter hoteli prenehati s "politično drobtinico." Zato so l. 1868 v Mariboru ustanovili proti Bleiweisovim "Novicam" svoj list "Slovenski Narod," ki je postal glasnik radikalne narodne in liberalno-napredne politike med Slovenci. Dasi je slovenska narodna stranka na zunaj bila še enotna, je na znotraj v njej že zazijala razpoka. Ta notranja razklanost se je še povečala, ko je l. 1873 državni poslanec Klun zoper "Slovenski Narod" ustanovil svoj list "Slovenec," ki je še vedno zagovarjal slogaško politiko, a je branil katoliška načela, ki jih je izpodbijala mladostenska napredna inteligenca. "Narod" je postal glasilo naprednih liberalnih idej, "Slovenec" pa katoliških. A politika je ostala še vedno slogaška, dasi se je ljudstvo pri volitvah raje zavzemalo za katoliške kot za mladostenske kandidate. Idejno jasni pa so bili mladostlovenci, medtem ko so konzervativci še vedno kolebali in slogi na ljubo popuščali, kjer se je le

zakon o nedopustni špekulaciji, s katerim morejo vsakomur zaviti vrat. In policije imajo dosti, da vedo, kaj in komu kmet prodaja.

Kmetijske delovne zadrage

S kakšnim pritiskom so l. 1949 in 1950 gnali kmete v zadrage. Ta pritisk se po komunistično imenuje "administrativne mere." Sedaj so vse zadrage, ki so bile pasivne, razpustili. Toda samo kdor pozna kmečko gospodarstvo, ve, kako težko je kmetu zopet znova začeti gospodarjenje: njive izmозgane, orodja nič ali pokvarjena, storji pokvarjeni, živine v hlevu pa niti polovica od tega, kakor jo je posestvo prej redilo. Za komuniste je bil to poskus, a poskus na kmetovih koži. Sedaj pa beremo v komunističnih listih (Socialistička Poljoprivreda, aprila 1951), kako zgrešeni so bili kolhozi v nekaterih pokrajinah: "Po drugi agrarni reformi je imela Jugoslavija najboljšo obliko lastnine za kmeta: malo kmetijo. Imel je kmet zanimanje, obdeloval je s močmi družine, imel je možnost za močno živinorejo... Kolektivizacija te lastnine je bila skrajnost z značajem poskusa, eliminiran je interes, proletariziran je samostojni kmet, vodstvo kolektiva je iz političnih ljudi (člani KPJ) in s političnimi cilji. Zaradi tega se zapostavljajo gospodarski cilji. Verjetno po izkušnjah gre celo gospodarstvo in ekstenzivnost... Število živine pada, posebno svinj. Kolektivizacija z administrativnimi merami dela slabo kri pri članih tem bolj, ker se izvaja poprej, kot pa so dani pogoji za socializacijo: potrebni stroji, orodje za kolektivna posestva, potrebni kadri za njih vodstvo tako tehnično kot komercialno. Niti ni potrebnih gnojil niti zaščitnih sredstev proti škodljivcem. Tako je

KDZ imela značaj poskušanja, kakšno obliko, kakšen, sistem dela in plačila itd. naj bi bil primeren, ker je bil ruski sistem kolhoza odklonjen kot fevdalističen. "To so misli iz kritike Radmile Stojanović, gotovo komunistke z visokim činom, da si je upala napisati tako kritiko. Torej kmet poskusni zajček za komunistične poskuse!

In sedaj, ko so pasivne kolhoze razpustili, pa udarilo na kmeta s takimi davki, kot da bi moral nadoknaditi davke za vsa leta, ko je bil v zadrugi.

Višinski na delu

Sovjetski zunanji minister Andrej Višinski je oni dan povabil na večerjo predstavnike takozvanih nevtralnih držav. Med gosti so bili zastopniki Indonezije, Indije, Pakistana in arabskih držav pri Združenih narodih. Višinski je svojim gostom baje pripovedoval, da se nihče ne ogreva za ameriški predlog glede rešitve korojske vojne in da bodo Združene države zgubile skoro vso oporo med zastopniki pri Združenih narodih. Svetoval jim je, naj počakajo na nov predlog, ki ga bo o tem vprašanju kmalu po ameriških predsedniških volitvah stavila Sovjetija.

Komunistična ofenziva v Indokini

V Parizu in Washingtonu so v resnih skrbih zaradi vedno silovitejših komunističnih napadov na francoske obrambne položaje. Poročila trdijo, da utegnejo reči napade tako povečati in razširiti, da se jim Francozi in njihovi zavezniki ne bodo v stanju uspešno upirati. Če so te vesti točne, potem je računati s kitajskim vpadom v Indokino, ker domačini sami niso v stanju resno ogroziti Francozov. Kitajski poseg v Indokino bi pa utegnil sprožiti vojno v velikem obsegu.

Iz zgodovine slovenske krščanske demokracije

Dne 24. avgusta 1952. so Slovenci v Buenos Airesu v Argentini priredili zborovanje, da so tako počastili 60. obletnico, odkar je bilo v Sloveniji ustanovljeno katoliško narodno gibanje oziroma, odkar je tam začela nastopati krščanska demokracija, ki je pol stoletja bila odločilna in vodilna sila v političnem življenju Slovencev.

Okoli 300 slovenskih naseljenecv vseh stanov je prišlo k temu zborovanju in zlasti mlajši so z velikim zanimanjem sledili trem govornikom: Francetu Krmčarju, bivšemu narodnemu poslancu in uredniku Slovenca v Ljubljani, dr. Ivanu Ahčinu, bogoslovnom profesorju in bivšemu glavnemu uredniku Slovenca in Milošu Staretu, predsedniku Društva Slovencev v Argentini in bivšemu narodnemu poslancu. Govorniki so slikale posamezne dobe zadnjih desetletij slovenske politične zgodovine.

Mlajši rod, zlasti tisti, ki so doraščali v dobi nacistične in fašistične okupacije in komunistične revolucije, so v razgovoru poudarili, da o vsej tej zgodovini, ki je tako bogata, niso bili dotlej skoro nič slišali. Zato si rasti in pomena slovenske krščanske demokracije niso mogli razložiti in niso mogli imeti niti kake prave predstave o političnih silah, ki so odgovorne za našo narodno življenje do komunistične diktature.

Partizanska in komunistična literatura in propaganda, kakor tudi okupaotrska sila sta vse storili, da bi podoblo slovenske krščanske demokracije zmaličili in jo mlademu rodu prikrili.

Vsaj, kar je Slovencev v svobodnem svetu, naj bi poskrbeli, da bi izročila slovenske krščanske demokracije šla iz roda v rod. Kakršenkoli bo že bodoči politični razvoj Slovenije in slovenskega naroda, v vsakem slučaju bo moral graditi tudi po

smernicah in potih, ki so nad pol stoletja s tolikimi uspehi oblikovala naš napredek.

Zato jih je veliko prosilo, naj ta predavanja objavimo. Posebno mladi naši čitatelji in prijatelji, ki goje upanje na povratek v svobodno domovino, naj jih pozorno čitajo kot uvod v podrobno proučevanje slovenske politične zgodovine, ki jo bodo morali poznati, da bi uspešno gradili narodno bodočnost.

* * *

France Krmčar:

Razvoj katoliško-narodnega gibanja med Slovenci

Naše narodno-politično gibanje v 19. stoletju

Kdor hoče pravilno podati zgodovinski postanek in razvoj katoliškega narodnega gibanja med Slovenci, mora najprej upoštevati dejanske razmere, ki so med nami vladale dotlej, ker katoliško-narodno gibanje se je iz starih tradicij, oplojeno po novih idejah organsko razvilo in Slovence povedlo v novo dobo. Le tako je potem mogoče razumeti, zakaj je to gibanje v našem narodu moglo ustvariti pogoje za nesluteni narodni in kulturni napredek.

Po razpadu Napoleonove "Ilirije," ki je njeno glavno mesto bila Ljubljana in uradni jezik je bil slovenski, je v avstro-ogrskem cesarstvu zavladala absolutizem, ki je zatrl vsako slovensko svobodno besedo. Tedaj je narodno vodstvo slovenskega naroda prevzel dr. Janez Bleiweis, ki je leta 1843 ustanovil list "Novice" kot nadaljevanje Vodnikovih "Novic," ki so izhajale v Napoleonovi "Iliriji." A Bleiweisove "Novice" so smele prinašati zgolj praktične kmetijske in rokodelske članke, niso pa smele obravnavati narodno-političnih potreb slovenskega naroda, kakor je bilo pod tedanjim absolutizmom prepoveda-

no tudi drugim avstrijskim narodom, da se zaduži v vseh vsaki misel na svobodo.

V revolucionarnem letu 1848 je zadrževana narodna misel v vseh nemških narodih avstro-ogrskega cesarstva butnila na dan. Tedaj je slovensko politično društvo "Slovenija" na Dunaju, pod predsedstvom dr. Fran Miklošiča, razglasilo slovenski narodni program po "združenju Slovincij." Ta program je že celih 100 let naš narodni program, ki ga je slovenska stranka pod Bleiweisovim vodstvom hotela uresničiti. Leta 1861 so Slovenci priredili nekak plebiscit za združenje Slovincij. Slovenski poslanci so izročili osrednji dunajski vladi spomenico z več ko 20,000 podpisov iz vseh slovenskih dežel, naj se Avstrija preosnuje v zvezno državo, ki naj bi njen zvezni del bila tudi združena Slovincija. Vlada je ta predlog dobrohotno obravnavala, a cesar Franc Jožef I., ki je o sebi dejal, da je "ein deutscher Fuerst," je na zahtevo nemških nacio-nalcev vlado odpustil, postavil dualistično ustavo v varstvo nemške in madžarske nadoblasti ter s tem svoji kroni izkopal grob.

Bleiweisova politika pa je kljub temu vselej složno naglašala to slovensko narodno zahtevo, hkrati pa se borila zoper narodne krivice, ki so jih Nemci na vseh področjih prizadevali Slovencem. Tako so Nemci l. 1854 uknili tudi slovenska predavanja na graški pravni fakulteti. Sploh se je tedaj začelo veliko potujčevanje slovenskega življa, zlasti na Koroškem, kjer je ljudsko štetje l. 1860 izkazalo, da je Koroška še do polovice slovenska. Slovenski jezik ni imel nikjer nobene veljave.

Zoper takšne krivice so se začeli 1868 narodni tabori, ki so hkrati naglašali skupni slovenski narodni program. Pod takim pritiskom je dunajska vlada l. 1870 res ustanovila nekaj nižjih

dalo, kar je povzročalo idejno zmedo.

Ko je okoli l. 1880 dr. Mahnič v Gorici s svojim "Rimskim katolikom" potegnil ostro črto med liberalno in katoliško idejo v literaturi, umetnosti in politiki, sprva niti pri katoliških konzervativcih ni našel opore. Pač pa ga je navdušeno sledila mladina. Šele na temelju Mahničevih načelnih ugotovitev in na temelju istočasnih okrožnic Leona XIII. se je rodilo katoliško-narodno gibanje, čigar idejno glasilo je postal "Slovenec."

Kanonik Klun, ki je za Bleiweisom, ki je umrl l. 1881, postal dejanski voditelj slovenske narodne politike doma in kot poslanec na Dunaju, je sčasoma uvidel, da se stara slogaška politika ne da več vzdržati. Zato je skupaj z idealnim Franciškem Povšetom malo pred l. katoliškim shodom ustanovil Katoliško narodno stranko, kateri je 1894 sledila Liberalna narodno-napredna stranka, ki pa je idejno bila pripravljena že davno pred katoliško. S tem je bilo slogaške politike konec — a samo na Kranjskem, obmejnem dežele so se je še držale, ker tam idejni razkol še ni tako globoko segel in pa ker so se obmejni Slovenci čutili narodno preveč ogrožene.

Upravna razdelitev slovenskega ozemlja v avstro-ogrske monarhiji

Avstro-ogrska monarhija je bila razdeljena na kronovine ali dežele, ki so imele vsaka svojo veliko zakonodajno avtonomijo z deželnim zborom kot zakonodajno ter deželnim odborom kot izvrševalno oblastjo. Deželne so bile šole, ceste in večina javnih naprav. Deželnemu zboru je predsedoval deželni glavar, ki ga je imenoval cesar, a izmed izvoljenih poslancev večinske stranke. Poleg avtonomne deželne uprave pa je bila tudi državna politična uprava z deželnim predsednikom na čelu. Ta je bil skoro dosledno Nemec. V Ljubljani je bil sedež dežel-

nega odbora in zbora v deželnem dvorcu (zdaj univerze, sedež c. kr. deželne vlade pa v vladni palači na Bleiweisovi cesti.

Slovenci so v Avstriji bili razdeljeni po naslednjih deželah: Kranjska, Štajerska, Goriška, Istra, Koroška in Trst. Večinski narod so bili na Goriškem in Kranjskem. Tudi v Trstu so Slovenci s Hrvti imeli 2/3 večino. Toda v deželnem zboru so jo imeli le na Kranjskem, dasi je tudi tukaj po nedemokratskem volivnem redu v deželnem zboru poleg 26 slovenskih poslancev sedelo tudi 10 Nemcev, izvoljenih od 60-torice nemških graščakov; 10,000 po večini naprednih meščanov je izvolilo 10 poslancev, 40,000 kmečkih davkoplačevalcev pa 16 poslancev. Kdor pa ni plačal dovolj davka, ni imel volivne pravice. Podoben volivni red je bil uveden tudi za druge dežele. Tako je na Goriškem 160,000 Slovencev volilo v deželnem zboru 14 poslancev, 90,000 Furlanov in Italijanov pa 15 poslancev, ki so imeli svoje-ga deželnega glavarja in večino v deželnem zboru. Podobno se je godilo v Istri, kjer je poleg 171,000 Hrvatov prebivalo še 55,000 Slovencev, a le 147,000 Italijanov. Ti pa so proti 226,000 Slovincem in Hrvatom v deželnem zboru imeli večino poslancev. Še slabše je bilo na Štajerskem, kjer je bila le 1/3 prebivalstva slovenskega, najslabše pa na Koroškem, kjer so bili volilni okraji tako pomešani, da so Slovenci v najboljših časih imeli tri deželne poslance, a to samo enkrat!

Ni tonej čudno, če so se obmejni Slovenci bali narodnega idejnega razkola, misleč, da bi tako bili še bolj ogroženi. Zato so Slovenci, zlasti vodilni, dolgo časa hudo obsojali "kranjski prepri" ter so kar naprej upali, da jih more rešiti le slogaška politika.

(Dalje prihodnjic)

Dr. Josip Gruden

Zgodovina slovenskega naroda

Deželni glavar je bil namestnik deželnega vladarja (vojvoda ali kneza). Bil je vrhovni sodnik v deželi, sprejemal od vladarja ukaze, načeloval deželnim zborom, podeljeval fevde in vodil zbrano vojno četo deželnega plemstva ali deželno brambo v boju. — Ker je bil glavar večkrat iz dežele odsoten ali pa vsled svojega poklica ali starosti ni mogel opravljati vseh odkazanih poslov, zato je imel namestnika, ki se je nazival deželni upravitelj. Izročali so mu zlasti sodne zadeve v rešitev.

Tretji deželni uradnik je bil vicedom (okrajšano iz vicedominus), ki je imel upravo deželnih financ. Gospodaril je s posesti deželnega kneza, določil in zaračunal mitnino, državno naklado, tlako in druga izredna bremena, ki jih je vladar ukazal. To službo so podeljevali plemičem, meščanom ali pa duhovnikom, kdor se je izkazal dovolj zvestega in pripravnega za umno gospodarstvo.

Pravosodje je bilo v srednjem veku zelo različno, ker mu je bilo sedanje načelo, da so pred postavo vsi ljudje enaki, popolnoma tuje. Nemška fevdalna ustava, ki je ločila vse ljudi v gospode in podložnike, je naravno tudi prve postavila poslednjim za sodnike. Nek ostanek staroslovenske samouprave se pojavlja še skozi ves srednji vek v županijah in njihovi sodni oblasti.

Vaški župan je bil po svojem poklicu posredovalec med plemiško gospodo in podložnim ljudstvom. Srečavamo ga južno od Drave skoraj po vseh vaseh. Župan je sporočal vaščanom povelja gosposke, pobiral davke, določal kmetom dolžnosti in pravice, red v vasi, v gozdu, na cesti, na občinskih pašnikih, poslušal je tožbe in prepire med kmeti in če je šlo za manjše reči, jih je kar sam razsojeval. Po stari navadi mu je pomagalo soditi dvanaest kmetov, ki so bili njegovi porotniki ali "zapriseženi možje." Sodni zbori so se navadno vršili pod vaško lipo, v cerkveni lopi, pred glavnimi vrati ali sicer na javnem kraju. Župan je imel v znamenje svoje oblasti dolgo palico, navadno leskovko, katero je izročil svojemu namestniku, ako je bil sam zaslisan za pričo. Glasovanje se je vršilo tako, da je župan najprej razložil pravdo in pokazal dvoje potov, da odločijo v prid tožitelju ali obtožencu, potem je eden izmed kmetov zarezoval glasove na rovaš, t. j. na leskovo palico; odločevala je večina. Od tod se zdaj pregovor: "Imava še nekaj na rovašu," t. j. imava še nek prepričanje.

Župane je navadno nastavljal grajska gosposka, včasih jih je volilo ljudstvo. V plačilo za županske posle so imeli užitek od enega zemljišča, ki se je imenovalo "župa" ali "županica" in so bili tudi oproščeni raznih služnosti, davkov in naklad.

Na Tolminskem je moral župan akvileškemu patriarhu kot deželnemu gospodu na sv. evangelij priseči, da bode svoja podložna vestno vladal, patriarhu zvesto služil, vse njegove pravice in dohodke krepko branil in zlasti "pustote" (neobdelana zemljišča, ki so bila po fevdalnem pravu last deželnega kneza) po svoji moči patriarhu in cerkvi obdržal. Z "dvanajstijo" je razsojeval male prepire med občinarji, nalagal globe ali pa zapiral v "berlin" (važko temnico).

Obsežno samoupravo so ime-

li na Tolminskem tudi Nemšokrutarji. V listini patriarha Betrandia iz leta 1346. čitamo o tem: "Vaški župan in sodnik (rutharius), kateremu ni treba nič davka plačevati za svoje zemljišče, mora dati našemu tolminskemu glavarju o sv. Mihelu en obed, t. j. eno kosilo in večerjo, vsi ostali kmetje omenjenih vasi (Koritnic, Trtnik, Gradišče, pa drug obed, ali mesto tega 3 fertone (primeroma 20 kron). Pri tej priložnosti mora glavar soditi njih prepire, sicer pa ima to pravico njih občinski sodnik, le da se smejo občinarji proti njegovi razsodbi pritožiti pri tolminskem glavarju ali pri nas."

Kot sodnike nižje vrste nahajamo župane tudi drugod na Slovenskem, na pr. na loškem gospostvu brižinskih škofov, na Spodnjem štajerskem itd. Seveda je bila njihova sodna oblast odvisna od zemljiške gosposke, ki je poleg županov imela še druge sodnike (oficial, stifter) in je župansko pravosodje poljubno omejevala ali pa odpravila.

O županovi volitvi nam je ohranil naš zgodovinec Valvasor zanimive črtice, ki se sicer nanašajo na 17. stoletje, pa imajo toliko starinskega na sebi, da lahko sklepamo na enake splošne navade v srednjem veku. V Kastvu pri Reki sta vladala dva župana z 12 zapriseženci. Enega župana je izvolil vsako leto glavar izmed sodcev, drugega je volilo ljudstvo. Ker bi bil vsak izmed dvanaestih rad župan, zato so bili nekaj dni pred volitvijo zelo radodarni in plačevali volilcem obilo za pijačo, da bi si pridobili njihove glasove. Način volitve same opisuje Valvasor pri Pazinu.

Eden izmed zapriseženih mož hodi z rovašem in nožem od volila do volila, vpraša za njegov glas in to z nožem na rovašu zaznamuje. Kdor dobi največ glasov, tisti je izvoljen. Rovaš je še za Valvasorja (sredi 17. stoletja) imel važno ulogo pri županski sodbi po Beli Krajini in Istri. Župan je glasove dvanaestih sodnikov, ki so bili v prid tožitelja ali zatoženca, na rovaš zarezal. Večina glasov je tudi tukaj odločila, in zoper razsodbo priziv ni bil dopuščen. Valvasor se bridko pritožuje nad tem lesenim zapisnikom, češ, "da se mora vsakdo podvreči kmeti razsodbi, ki se je zarezala na rovaš, ker ni bilo po teh krajih toliko plemičev, da bi mogli sodnijo njim izročiti." Kmetje pa se našemu zgodovincu ne zde dovolj pametni, da bi odločevali v raznih stvarih brez dopuščene priziva. Vendar je prav rovaš, ki je Valvasorju tako malo ugajal, važen ostanek iz onih časov, ko so še Slovanom črte in zareze služile mesto pismenk. Še dandanes je rovaš tu in tam po Slovenskem v rabi.

Dasiravno je bila županska razsodba v Beli Krajini po Valvasorjem sporočilu nepreklicna, vendar splošno to pravilo ni veljalo. Župan je pač razsojeval kot mirovni sodnik male sporne stvari in poravnal tožbe, vendar je bila nad njim še vedno grajska sodna oblast, ki je poslovala vsako leto ob gotovih časih v javnih sodnih zborih, ki so jih imenovali večje.

(Dalje prihodnjič)

— Ribolov je glavna obrt, ki preživlja prebivalstvo otoka Islandije. Poljedelstvo je zaradi mrzlega podnebja postranskega pomena.

1952	NOV.	1952
Sa	Mo	Tu
2	3	4
5	6	7
8	9	10
11	12	13
14	15	16
17	18	19
20	21	22
23	24	25
26	27	28
29		

KOLEDAR

DRUŠTVENIH
PRIREDITEV

NOVEMBER

15. — Društvo "Kras" št. 8 SDZ praznuje 40-letnico s posebno prireditvijo.
16. — Liga slov. kat. Amerikan- cev ima predstavo v SND na St. Clair Ave.
- 16.—Podružnica št. 14 Slov. žen. zveza obhaja 25-letnico z igro in zabavo v AJC na Recher Ave.
- 23.—Podružnica št. 15 Slov. žen. zveza obhaja 25-letnico z igro v cerkveni dvorani pri sv. Lovrencu.
27. — Zarja ima koncert v SND na St. Clair Ave.
29. — Društvo Jutrzanja zvezda št. 137 ABZ priredi v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. zabavo. Igra J. Vadalov orkester.
30. — Carolyn Budan ima ob 4. uri pop. koncert v SND na St. Clair Ave.

DECEMBER

7. — Dramatsko društvo "Lilija" priredi za Miklavža opereto "Miklavž prihaja" v Slov. domu na Holmes Ave.
7. — Pevski zbor "Slovan" pri-

redi v AJC, Recher Ave. svoj običajni jesenski koncert.

14. — Dom zapadnih Slovencev na 6818 Denison Ave. priredi božičnico za otroke.

14. — Cerkevni pevski zbor "Ili-rija" priredi "Slovenski bo- žič" v cerkvi Marije Vnebo- vzete ob 7:30 zvečer.

27. — Društvo Slovan št. 3 SDZ priredi zabavo v dvorani SND na St. Clair Ave.

31. — Silvestrov večer v SND na St. Clair Ave.

31. — Dom zapadnih Slovencev na 6818 Denison Ave. priredi Silvestrovanje.

JANUAR

10. — Društvo Clevelandski Slo- venci št. 14 SDZ priredi zabavo s plesom v SND na St. Clair Ave.

17. — Društvo Glas clev. delav- cev št. 9 SDZ priredi veselico s plesom v SND na St. Clair Ave.

18. — Josephine Petrovic in Ed- dy Kenik, koncert v SND na St. Clair Ave.

24. — Društvo Loška dolina pri-redi ples v SND na St. Clair Ave.

VESTI IZ SLOVENIJE

Sevniška postaja

Dne 17. maja 1945 je v Sevnici eksplodirala municija in orožje, ki je bilo nagrmaden na železniški postaji, v sosednjem hotelu Triglav in gostilni Merc. Vse stavbe so bile popolnoma porušene. Po več kot sedmih letih pa postajno poslopje še vedno ni obnovljeno. Uradniki in železničarji opravljajo svoj posel v napol podrtih barakah, postajna čakalnica je zasteničena. Poleg glavne barake so na postaji še druge barake in barake, kupi razvožene in navožene zemlje. . . edinstvena slika komunističnega raja. . .

Kako so Hrvatje romali k Mariji Bistrici

Pred nekaj meseci so hrvatski romarji iz Varaždina naročili poseben vlak za romanje k Mariji Bistrici. Ko so se zbrali na postaji, jim je postajni načelnik povedal, da vlak ne more odpeljati, ker se je pokvaril stroj. Množice niso hotele odnehati in so prisilile postajnega načelnika, da je dal na razpolago nepokvarjen stroj. Na poti pa se je vlak ustavil. Strojvodja je rekel, da se je stroj pokvaril. Ljudje pa zopet niso hoteli odnehati in vlak je peljal naprej. Naenkrat se je zopet ustavil. Strojvodja je z vlaka pobegnil, da se mu ne bi bilo treba z ljudmi pre-

govarjati. Našel pa se je med romarji star strojvodja, ki je vlak srečno pripeljal do cilja.

Kako je propadla naročena demonstracija

Na dekana Berceta Viktorja so komunisti posebno gorki, ker niso mogli od njega odvrti niti starejših ljudi niti mladine. Ob organiziranih demonstracijah za Trst so komunisti organizirali tudi demonstracijo proti dekanku, ker ni hotel podpisati komunistične resolucije. Zbrali so šolsko mladino, vojake in nekaj ljudi ter šli demonstrirati pred župnišče. Župnišče leži na hribčku. Čim bolj so se bližali župnišču, tem manj je bilo ljudi. . . na vrh jih je prišla samo peščica, ki je takoj nehala demonstrirati.

Zopet trije duhovniki zaprti

V začetku oktobra so zaprli Mozetiča Efrema, župnika v Gradnem v Brdih, Rusjana Ludvika, župnika v Cerovem in Bizjaka Franca, župnika v Grgarju pod Sv. Goro. Ni nam znano, česa so obtoženi, ker časopisi niso o tem še ničesar poročali.

Kdo jih je izdal

Sredi avgusta je pobegnil v Trst major tajne policije UDV Winkler z ženo, ki je bila tudi stotnik UDV. Ta je izdal zaveznikom imena vseh titovskih zapornikov in vohunov na Svobod-

nem tržaškem ozemlju. Nekaj teh je takoj pobegnilo v zono B, med njimi tudi Klemas, ki je bil od leta 1947 dalje organizacijski tajnik Agnelettov Slov. demokratske zveze. Preplah je nastal tudi med titovci v Gorici, ker je Winkler doma iz Gorice in so mu bila verjetno znana tudi imena Titovih agentov v Gorici.

Satanski način borbe proti veri

Komunisti so si izmislili nov način borbe proti veri. Božje-potne cerkve so pričeli proglašati za kulturne spomenike. Čim je kaka cerkev proglašena za kulturni spomenik, jo zapro. Tako so doslej zaprli cerkev na Blejskem otoku. Pred kratkim so zaprli tudi cerkev na Ptujski gori. Najprej so jo proglasili za kulturni spomenik, vendar so še dovolili, da se je v njej opravljalo bogoslužje. Maja meseca pa se je pojavil med romarji na Ptujski gori agent tajne policije. Med pridigo je začel govorniku ugovarjati. Ker ni dal miru, so ga ljudje prišli, da bi ga s silo odstranili iz cerkve. Začel je streljati in je ranil precej ljudi. Nato je oblast cerkev zaprla, češ da je oskrunjena in da se po cerkvenih predpisih v taki cerkvi ne sme opravljati božja služba. Cerkev je zdaj zaprta. Ključje od cerkve hrani učitelj. Kdor si hoče cerkev ogledati "kot kulturni spomenik", se mora vpisati v knjigo in plačati učitelju vstopnino.

Na poti jim je bil

Kot poroča "Ljubljanski dnevnik" dne 18. okt. so v Mariboru zaprli jezuita p. Berdena češ, da je zbiral obveščevalno gradivo in ga pošiljal dalje, kam — tega časopis ne pove. Drug greh tega duhovnika pa je bil, "da je širil med ljudmi sovražna gesla zoper ljudsko oblast, množične organizacije in duhovnike, ki so člani Ciril - metodijskega društva." Zgleda, da je p. Berden postal komunistom neljub, ker je imel prevelik vpliv na svoje so državljane. Da kot duhovnik ni mogel ljudi navduševati za komunizem, tega se zavedajo tudi titovci, pa vendar mu v glavnem le to očitajo.

"Reakcija" je nevarna

Sredi decembra bodo v Sloveniji občinske volitve, če moremo cirkus, ki ga bodo titovci pod tem imenom vpriporili, označiti s to besedo. Glavni odbor OF Slovenije je ugotovil med drugim na svojem nedavnem zasedanju v Ljubljani tudi tole: "V zvezi z volitvami so se že pojavili nekateri nasprotniki socializma, ki skušajo s parolo, da naj bodo kandidature 'čisto gospodarskega' značaja, da naj se 'politika' ob teh volitvah umakne v ozadje, vnašati zmedo v naše vrste. Ta parola je nevarna, ker računa na partikularistične tendence nekaterih politično zaostalih volilcev, na nepoznanje gospodarske problematike, na zaostalost ljudi in na zastraševanje nepoučenih ljudi pred navidezno močjo mednarodnih reakcionarnih sil, pred 'močjo' naše

klerofašistične emigracije in razlaščenecv kakor tudi pred močjo informbirojevskih (sovjetskih op. ured.) bajonetov. Sa-mo s široko politično razjasnje-valno akcijo, s hitrim odgovorja-njem na parole reakcije, bo mo-goče uspešno onemogočiti tudi najmanjši uspeh reakcionarnih krogov pri teh volitvah." — Vso moč imajo v svojih rokah; voj-ska, policija in žandarji so pos-lušno orodje komunistične obla-sti; nobena opozicijska stranka ni dovoljena, prav tako ne kak političen sestanek ali zborovanje, če ni komunistična oblast prej zanj izdala dovoljenje, pa vendar se titovci boje, da bi reakcija dosegla pri občinskih "volitvah" uspeh. Se morajo res čutiti na izredno šibkih nogah, če jih je strah pred reakcijo, ki nima ne žandarjev ne vojske, ne OZNE. To nam pove marsikaj!

Kolhozov še ne bo konec Med sklepi, ki jih je sprejela OF Slovenije na svojem zborovanju v Ljubljani 17. okt. je pomemben tudi tale: "Zlasti v volilni borbi okrog občinskih odborov, naj se organizacije OF temeljito bavijo s tolmačenjem naše zadružne politike na vasi. Sklepe o nadaljnjem razvijanju in utrjevanju kmetijskega združništva, ki jih je sprejel Glavni odbor OF na seji 27. junija 1952, morajo frontne organizacije uresničiti." Titovci so razpu-stili le one kmetijske zadruge, ki s obile na tem na gospodarsko popolnoma propadejo, pa še te zgleda le začasno. Če bodo imeli priložnost, bodo na kmete že spet pritisnili in jih nagnali v 'zadruge.'

Srednje šole ukinjajo Glede na vedno večje pomanjkanje profesorjev so v Sloveniji ukinili v zadnji dobi 38 nižjih srednjih šol, piše "Slov. poročevalec." Ljubljanski glasilo OF dne 19. okt. Novost je tudi to, da bodo upravljanje srednjih šol in skrb za nje v bodoče prevzele občine. Kako bodo te šole potem izgledale, si lahko vsakdo predstavljaja.

Učitelji jim tudi niso po volji Ljubljanski časopis piše: "Pred dnevi je imelo društvo učiteljev radovljiskega okraja redni letni občni zbor, ki se ga je udeležilo 75 članov. Poleg sicer izčrpnih poročil je bilo zapaziti, da se do-seđaj pouk na šolah ni naslanjal na znanstveno podlago in socialistično moralo, da so učitelji premalo sodelovali v društvi in premalo skrbeli za idejno politično vzgojo članstva. V počastitev kongresa KPJ je bil izgovorjen samo en stavek. . . Po tem poročilu sodeč morajo biti učitelji v radovljiškem okraju še dosti dobri in se drže nepristranske znanosti in krščanske morale, to pa komunistom seveda ni všeč.

MALI OGLASI

Hiše naprodaj

Za 2 družini, 5 in 5 ter 2 sobe. Dvojna garaža z nadglavno vrato. V St. Clair in E. 140 okoli. \$14,700, da se uredi zapuščina.

Hiša za 1 družino, 3 spalnice. \$10,800. \$3,000 gotovine. V St. Clair in Coit Rd. okoli. Ključite

MU 1-6945—Broker

(221)

Dve hiše na enem lotu!

Na E. 61. St. med Bonna in Superior Ave. Ena hiša za 3 (tri) družine, ena pa za eno družino s 5 sobami. Zelo dober nakup: obe hiši samo \$13,700.

KOVAC REALTY

960 E. 185. St.

KE 1-5030.

2 hiši za \$15,000

Superior in E. 79 St. okoli, za 2 družini, 5 in 5, in hiša za 1 družino, 6 sob. Lastnik prodaja. Ključite SW 5-5986 ali EX 1-2889. (222)

Išče sobe

Priletna ženska nujno potrebuje 2 do 3 neopremljene sobe s kopalnico. Ključite EN 1-1659. — (222)

Moški dobijo delo

**FORD
MOTOR CO.**
17601 Brookpark Rd.
Cleveland, Ohio

zdaj preiskuje moške, ki imajo izkušnje v LIVARSKEM DELU

Potrebujemo

**LABORERS
CORE MACHINE
OPERATORS
MOULDING MACHINE
OPERATORS
GRINDERS**

Dobra plača od ure, z dodatkom za življenske stroške. Pridite k nam osebno v naš "personnell" poslopje na Eagle Rd., blizu Brookpark Rd. (222)

Moški dobe delo

Nickel Plate Freight House sprejema moške v starosti 18 do 50 let za nakladanje in razkladanje blaga. Tedensko delo, pet dni, 40 ur, po \$1.64 na uro, za nadurno delo plača in pol. Obrnite se na

A. P. Phipps

NICKEL PLATE RR. CO.
E. 9th in Broadway (220)

Skladiščnik

Do 22 let stari moški dobi delo v oddelku za pisarniške potreščine. Priložnost naučiti se dela na offset tiskarskem stroju. 5 dni na teden. Stalno delo, plača na mesec.

CENRAL GREYHOUND
2600 Hamilton Ave. (x)

Ženske dobijo delo

SPLOŠNO DELO V TOVARNI

Lahko delo

Samo podnevi

Plača od ure

Mora govoriti in razumeti nekaj angleščine

KROMEX CORP.

880 E. 72nd St.

severno od St. Clair

(224)

NOČNO DELO V TOVARNI ZA ŽENSKO

od 21 do 35 let

Plača od ure

45 ur na teden

TRIAD METAL PRODUCTS
1009 Rockwell

(221)

MALI OGLASI

Štiri sobe iščeta

Dve mladi Slovenci iščeta 4 neopremljene sobe s kopalnico na vzhodni strani mesta. Ključite po 4. uri pop. UT 1-1576.

—(224)

Kogar prehlad nevarni je izmučil, S kopeljo našo biti zdrav, se bo naučil!

CHERNE HEALTH BATH,
6904 St. Clair Ave. EX 1-8265
Cleveland 3, Ohio

Je za revmo za prehlad, pa za drugih tisočkrat!

V najem

4 sobe s kopalnico, na tretjem; v okolici Neff in Wildwood Park; \$45.00. Samo odraslim. Ključite lastnika EN-1-0670. (Na razpolago 15. nov. Garaža vključena.) (220)

CE HOČETE PRODATI VASE POSESTVO

Mi imamo kupce z gotovino. Za hitro postrežbo pokličite **JOS. GLOBOKAR**
986 E. 74th Street
HE 1-6607

Prijatelj's Pharmacy

SLOVENSKA LEKARNA
Prescriptions — Vitamins
First Aid Supplies
Vogel St. Clair Ave in E. 68 St.

DOBRA PRIJATELJA — Mala pet in pol meseca stara Alice Ruthman iz Albany, N. Y. radovedno ogleduje svojega prijatelja, ki se je usedel na ograjo njene posteljice.

HENRIK SIENKIEWICZ:

Z ognjem in mečem

"Burlaj! Burlaj!"

"Tuhaj-bej!" je rekel takoj Hmielnicki, "vidva z Burlajem sta po najjasnejšem in modrem ukazu hanovem preteklega leta pila iz iste posode."

Nova salva strelav na gradu je pretrgala daljši razgovor.

Han je iztegnil roko in naredil z njo krog, objemajoč Zbaraž, mesto, grad in okop.

"Jutri je to moje?" je vprašal, obrnivši se k Hmielnickemu.

"Jutri oni tam pomro," je odgovoril Hmielnicki z očmi, uprtimi v grad.

Potem se je zopet začel klanjati in se z roko dotikati čela, brade in prsi, misleč, da je razgovor končan. Tudi han se je zavlil v podlasični plašč, ker je noč bila hladna, dasi je bilo meseca julija, in rekel, obrnivši se k šotorom:

"Pozno je že! . . ."

Tačas so začeli vsi prikimovati, kakor bi jih vlekla ena sila, on pa je šel polagoma in resno k šotoru, tiho ponavljajoč:

"Bog je eden! . . ."

Hmielnicki se je tudi oddaljil k svojim, spotoma pa je mrmral:

"Dam ti grad, mesto, plen in ujetnikov, toda Jarema bo moj, ne tvoj, če bi imel plačati glavo zanj."

Polagoma so začeli ognji pojemat in ugašati, polagoma je potihnil gluhi šum nekoliko stotisočev glasov; tu pa tam se je še oglašal glas piščalk, ali vpitje tatarskih konjuhov, gonečih konje na nočno pašo — potem so tudi ti glasovi umolknil in sen je objel brezštevne čete tatarske in kozarske.

Le grad je grmel . . . in odmeval od navdušenih vzklikov, kakor bi se praznovala v njem svatba.

V taboru so splošno pričakovali, da zjutraj nastopi napad. In res, od ranega jutra so se pomikale trume črni, Kozakov, Tatarjev in drugih divjih vojnikov, ki so šli s Hmielnickim in so šle proti okopom v obliki črnih oblakov, valečih se na vrhove gora. Vojaki, četudi so se prejšnjega dne za-

man trudili, da bi seštel ognje, so zadržali, ko so zagledali to morje glav. Toda to še ni bil pravi napad, temveč le nekaj ogled polja, utrd, jarkov, nasipov in vsega poljskega tabora. In kakor pride narasel morsk val, katerega veter žene iz daljine, se dvigne kvišku, se zapeni in udari s truščem, a se potem umakne v daljavo, tako so oni udarili sedaj sem sedaj tja in se zopet umikali in iznova udarjali, kakor bi hoteli poizkusiti odpor, kakor bi se hoteli prepričati, ali jim stro pogum samo s svojo navzočnostjo, samo s svojo mnogobrojnostjo, preden jim stro telesa.

Streljali so tudi iz topov — in kroglo so začele padati v tabor, iz katerega so odgovarjale oktave in ročne puške, obenem pa se je na nasipih pojavila procesija z Najsvetejšim, da bi ohrabila osuplo vojsko: Duhovnik Muhoviecki je nosil zlato monštranco, držeč jo z obema rokama nad glavo, včasih pa jo je dvignil višje — in šel z ascetičnim obrazom in povešenimi očmi, miren, pokrit z lamovo kapo in pod baldahinom. Poleg njega sta šla dva duhovnika, držeč ga pod laktami: Jaskulski, kaplan huzarski, svoj čas preslaven vojak, v vojaški vedi izkušen kakor kak vojskovodja, in Žabkovski, tudi bivši vojak, ogromen Bernardinec, ki mu je bil v moči edino gospod Longinus kos. Drožičke baldahina so nesli štirje slahčiči, med katerimi je bil tudi Zagloba — pred baldahinom pa so stopale deklice s sladkimi obrazi, sipajoč cvetje. Šli so po vsej dolžini nasipov, za njimi pa vojno starešinstvo. Ko so vojaki videli monštranco, bliščečo se kakor solnce, ko so videli mir duhovnika in belo oblečenih deklic, jim je rasel pogum, vračala se je hrabrost in navdušenje jim je stopalo v srce. Veter je raznesel krepilno vonjavo kadila, ki se je žgalo v kadilnicah; vsi so pokorno klanjali glave. Muhoviecki je sedaj pa sedaj dvignil monštranco in oči k nebu in intoniral: "Przed tak wielkim Sakramentem."

Dva mogočna glasova, Jaskulskega in Žabkovskega, sta poprijemala in pela: "Upadajmy na tvarzy" — in vsa vojska je pela dalje: "Niech ustapja z testamentem nowym prawom juz starzy!" Globok bas topov je spremljal pesem in včasih je topovska krogla šumeč preletela nad baldahinom in duhovniki, včasih pa je udarila niže v nasip in se zarila v zemljo, da se je gospod Zagloba krčil in pritiskal k drožičku. Poseben strah ga je grabil za lase, kadar je procesija radi molitev stala na mestu. Takrat je vse molčalo in kroglo, letajoče jatoma kakor velike ptice, so se prav razločno slišale. Zagloba pa je postajal čim dalje bolj rdeč, duhovnik Jaskulski se je oziral proti polju ter mrmral, ker se ni mogel vzdržati: "Kure naj nasajajo, ne pa streljajo iz topov!" Zakaj Kozaki so imeli res slabe strelce in on, kot nekdanji vojak, ni mogel mirno zreti na te nerodnosti in potratu smodnika. In iznova so šli dalje — dokler niso prišli na drugi konec nasipov, ker ni sovražnik nikjer mnogo pritiskal. Ko so bili Tatarji in Kozaki tu in tam, posebno od zahodnega ribnika, poizkusili izzvati strah in nered, so se naposled umak-

nili na svoje prostore in ondi ostali ter niso niti izzivali, niti odposlali. Vtem je procesija popolnoma osrčila obležence. Tedaj se je že videlo, da Hmielnicki čaka prihoda svojega tabora, dasi si je bil v svesti, da bo prvi pravi napad zado-stoval, da je komaj nekoliko nasipov ukazal nasuti pod to-pove in da se ni lotil nobenega drugega dela, da bi zagrozil obležencem. Tabor je dospel drugi dan in je stal, voz pri vozu, v več vrstah, na miljo dolžine od Vernjakov pa do Debinje. — Z njim so prispele še nove sile, posebno izborna zaporoška pehota, enaka turskim janičarjem, mnogo sposobnejša za napade in začetni boj nego črn in Tatarji.

Pomenljivi torek 13. julija je minil v obojestranskih mrzličnih pripravah. Nihče ni več dvomil, da nastopi napad, zakaj trombe, kotli in litavri so igrali od ranega jutra v koza-

škem taboru "larum" in med Tatarji je kakor grom bobnel veliki sveti boben "balt" . . . Naredil se je tih, vever večer; samo z obeh ribnikov in Gnje-lnicki čaka prihoda svojega tabora, dasi si je bil v svesti, da bo prvi pravi napad zado-stoval, da je komaj nekoliko nasipov ukazal nasuti pod to-pove in da se ni lotil nobenega drugega dela, da bi zagrozil obležencem. Tabor je dospel drugi dan in je stal, voz pri vozu, v več vrstah, na miljo dolžine od Vernjakov pa do Debinje. — Z njim so prispele še nove sile, posebno izborna zaporoška pehota, enaka turskim janičarjem, mnogo sposobnejša za napade in začetni boj nego črn in Tatarji.

V tem hipu je v en glas rikhnilo šestdeset kozaških topov — nepregledne množice so se strahovitim krikom spustile proti nasipom in napad se je začel.

Vojske so stale na nasipih in zdelo se jim je, da se jim zemlja trese pod nogami; najstarejši vojaki se niso spominjali kaj podobnega.

"Jezus, Marija! Kaj je to?" je vprašal Zagloba, stoječ poleg Skrzetuskega s huzarji v presledku nasipa: "To ne gre do ljudi na nas!"

"Saj bi lahko vedel, da niso ljudje; sovražnik žene vole pred seboj, da bi nas prej upe-hal s streljanjem na nje."

NAZNANILO!

Vsem cenjenim prijateljem in odjemalcem sporočamo, da je bila narejena sprememba na naši pošti in da dobimo vsa pisma točno, je treba upoštevati zahtevo poštne oblasti.

Zato prijazno prosimo vse, da ko nam pišete, da naslovite takole:

FRANK KURE
R. F. D. Route 1
Newbury, Ohio

Še vedno popravljamo in delamo nove strehe ter vršimo druga v kleparsko stroko spadajoča dela. Se priporočamo v naklonjenost.

Poslušajte NOVI slovenski radio program

na radio postaji WJW — 850 k. c.
vsako nedeljo od 11:30 do 12 opoldne

Oznanjevalka: ANNE TRAVEN

Baragova Pratika

DVANAJSTI LETNIK

za navadno leto 1953

je zanimiva knjiga za vsakega Slovenca kjer koli. Za vsakega slovenskega človeka ima obilo koristnih nasvetov in obvestil. Poučne članke in spise, zanimive črtice in povesti.

Radi višjih stroškov kot povišane poštne in radi dražjega tiska stane letos nekaj več kakor lani.

S poštino stane letos \$1.25

Naročila je poslati v Money order, čeku, ali gotovini na:

BARAGOVA PRATIKA

6519 West 34th Street

Berwyn, Illinois

Ali veste, da je 15 milijonov ljudi v Ameriki

izpostavljeno vsled svoje odvisne teže najrazličnejšim boleznim? Zavarovalnice zahtevajo od njih višje pristojbine, ker računajo z njihovim krajšim življenjem. Če ste tudi Vi med njimi, Vam je sedaj mogoče odvrniti nevarnost, ki Vam preti.

S stalno rabo enkrat na teden, po zdravniškem predpisu tudi večkrat, boste dobili nazaj ono zdravo težo, ki odgovarja Vaši postavi.

Zdravilna kopel stane samo \$18.60 v naši delavnici v Clevelandu, kjerkoli v U.S.A. \$20.60 z vpoštoto poštino, zavarovalnino in sales-taxo. Ničesar ni treba kupovati posebej. Pišite po pojasnila:

CHERNE HEALTH BATH

6904 St. Clair Ave.

Cleveland 3, Ohio

Naznanilo in Zahvala

Z globoko žalostjo v naših srcih naznanjamo sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je nemila smrt posegla s svojo koščeno roko in pretrgala nit življenja našemu nadvse ljubljenemu očetu in staremu očetu

Jakobu Petric

Blagopokojni je preminil po dvo-mesečni bolezni dne 27. septembra 1952. Dočakal je častljivo starost 97 let. Pogreb se je vršil dne 30. septembra iz pogrebnega zavoda Joseph Zele in Sinovi v cerkev sv. Vida in po opravljeni sv. maši zadušnici in pogrebnih obredih smo njegovo truplo izročili v naročje materi zemlji na pokopališče Calvary k večnemu počitku.

Pokojni je bil doma iz vasi Parovo, fara sv. Gregor na Dolenjskem, odkoder je prišel v Ameriko pred 60. leti. Njegova soproga, naša ljubljena mama je preminila leta 1925.

V dolžnost si štejemo, da se tem potom iskreno zahvalimo vsem sorodnikom in prijateljem za nebroj krasnih vencev in cvetic, ki so ga položili h krsti v zadnje slovo. To nam je bilo v veliko tolažbo in dokaz, da ste dragega pokojnika spoštovali in ljubili. Zahvalo naj sprejmejo: Mrs. Johanna Campa, R. Campa, družina Durjava, družina Estanich in družina Kastelic, Louis in Mary Recher, Mr. in Mrs. Ted Rossman, Mr. in Mrs. Mike Sego, Mr. in Mrs. Math Pakish, Mr. in Mrs. Joseph Novinc, Mr. in Mrs. Albert Novinc, Mr. in Mrs. Louis Novinc, ter Mr. in Mrs. Tony Novinc, Tony in Millie Novak, Mrs. Anna Blatnik, Mr. in Mrs. John Blatnik in družina, Mr. in Mrs. Robert Blatnik in družina, Mr. Edward Blatnik, Mr. John Pengal, družini John in Stan Erzen, Dominick Lusin in družina, Mrs. Frances Petric in sin Joseph, Mr. Frank Novak in družina, Mrs. Pauline Stampfel in družina, Mr. in Mrs. Glen Glinšek, ter Mrs. Anton Chandek.

Dalje srčna hvala vsem onim, kateri so darovali za sv. maše, ki se bodo brale za mir in pokoj njegove duše. Iskreno zahvalo naj sprejmejo: Mr. in Mrs. Anton Gainar, Mr. in Mrs. F. Centa-Levstik, Mr. John Champa, Mr. Chas. Godec, Mrs. Belinger, Mrs. Merhar, Mrs. Micevich, Mrs. Glavich, Mr. Anthony Potokar, Mr. John Fertek, Mr. in Mrs. Joe Jerse, Mr. in Mrs. Fred Udovich, družini Dulc in Sternishe, Mary Champa, Mr. Lawrence Zadnikar, Mr. Anton Pavli, Mr. Frank Novak, Mr. John Adamič, Mr. in Mrs. Ozanich, Mrs. Frances Petric, Mr. in Mrs. Baker, Mr. Steve Pirnat, Miss Mary Shellew ter Miss Adele Misevich.

Najlepša hvala vsem, ki so dali svoje avtomobile na razpolago pri pogrebu, kakor tudi vsem, ki so prišli pokojnika pokropiti, ko je ležal na mrtvaškem odru, in vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti na pokopališče.

Hvala lepa pogrebem, ki so nosili krsto, in sicer: Mr. John Fertak, Mr. Anton Zadnik, Mr. Frank Ogler, Mr. George Turk, Mr. Lawrence Zadnikar in Mr. Joseph Jerse.

Prisrčna zahvala bodi izrečena Rev. Louis Bazniku za opravljene cerkvene pogrebne obrede in molitve ter za lepo spremstvo na pokopališče in nagrobne obrede.

Enako hvala lepa tudi pogrebniemu zavodu Joseph Zele in Sinovi za vso postrežbo in vsestransko pomoč v dneh žalosti kakor tudi za lepo opremljen pogreb.

Naša iskrena zahvala bodi izrečena vsem sorodnikom, prijateljem in sosedom, ki so pokojnika obiskovali v času njegove bolezni, ga tolažili in bodrili ter lajšali bolečine. Hvala lepa tudi vsem, ki so nam stali ob strani v dneh smrti predragega očeta, nas tolažili in bili v pomoč na en ali drugi način. Hvala lepa tudi članom društva Srca Jezusovega.

Ako smo slučajno pomotoma izpustili ime enega ali drugega, ki nam je izrazil svoje sočutje ali bil v pomoč v uri potrebe, prosimo oprostjenja, ter se vsem enako najlepše zahvaljujemo.

Tebi, nepozabni oče in stari oče, ki si prestal trnjevo pot tega življenja, kličemo: Počivaj v miru v hladni ameriški zemlji. Truplo Tvoje počiva kraj Tvoje življenske družice, naše blage mamice, kateri si po dolgih letih sledil v večnost, kjer zdaj združena uživata plačilo za vsa dobra dela, ki sta jih storila za nas. Spomin na Vajina dobra srca bo ostal med nami do konca naših dni, ko se tudi mi pridružimo Vama na vekomaj.

Nad zvezdami bo dom naš pravi,
ko se zopet snidemo,
veselje bode v višavah,
pri Bogu našem Stvarniku.

Zalujoči ostali:

JOHN, FRANK in CHARLES, sinovi;
JENNIE, ANNA in ROSE, ssnah;
STANLEY, JEAN, DORIS, DONALD, RUTH,
JENNIE DRASLER in JOE PETRIC, vnuki

Cleveland, Ohio, dne 10. novembra 1952.

DVA

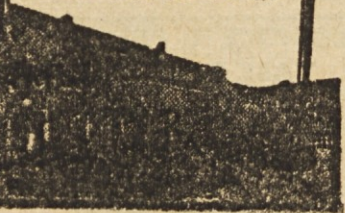
POGREBNA
ZAVODA

za

zanesljivo
izkušeno
sočutno
pogrebno
postrežbo

po
ceni, ki jo SAMI
izberete
pokličite

AGRDINA & SONS
FUNERAL DIRECTORS

Ali ste prehlajeni?

Pri nas imamo izborno zdravilo da vam ustavi kašelj in prehlad. Pridite takoj, ko čutite prehlad.

Mandel Drug

15702 WATERLOO RD.

KE 1-9034